

Kv Herkules 2 och 30

Fornlämning Trelleborg 19:1
Trelleborgs stad och kommun, Skåne län
Arkeologisk förundersökning 2016
Gertie Ericsson

Titel: Kv Herkules 2 och 30

Författare: Gertie Ericsson

Kulturmiljörapport: 2020:76

Omslagsbild: Fynd ur brunn, kv Herkules 2 och 30, Trelleborg

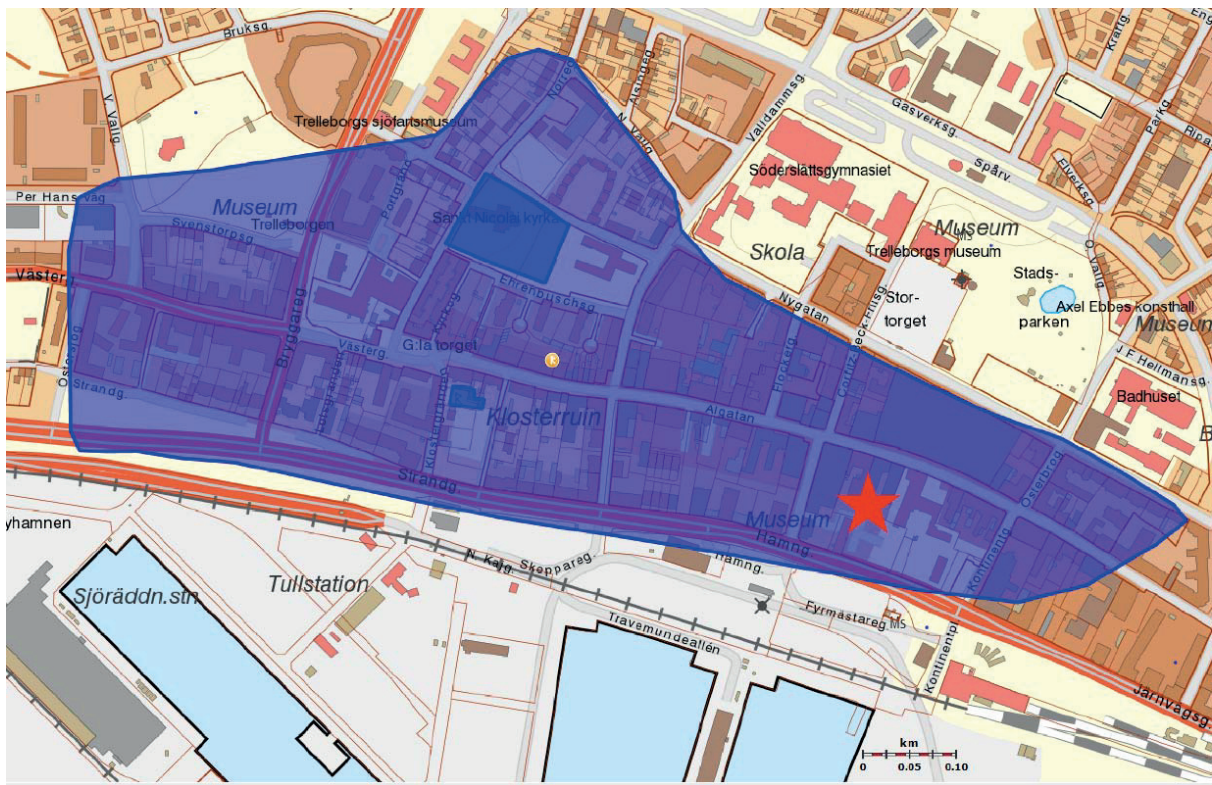
Upphovsrätt: Där inget annat är angivet, enligt Creative Commons licens CC BY

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	0
Sammanfattning	1
Inledning.....	2
Fornlämningsmiljö	2
Tidigare arkeologiska iakttagelser.....	4
Genomförande och resultat.....	7
Schakt 1	8
Schakt 2	9
Schakt 3	10
Schakt 4	13
Schakt 5	14
Förslag på fortsatta åtgärder.....	15
Administrativa och tekniska uppgifter.....	16
Referenser.....	17
Bilaga 1: Fyndlista	19
Bilaga 2: Ritningar	21

Sammanfattning

- Trelleborgs kommun har ansökt om att få göra ingrepp i under mark dolda fornlämningar i den södra delen av de två fastigheterna Herkules 2 och 30, Trelleborg. Ansökanden har även ställt frågan om det är möjligt att bevara fornlämningar under en ny byggnad. Kulturen genomförde en arkeologisk förundersökning under perioden 2016-10-04 till 2016-10-06 för att klargöra fornlämningens omfattning, innehåll, datering och kunskapspotential, enligt Länsstyrelsens beslut (lst.dnr: 431-14969-2016; Kulturens proj.nr: 61000-466).
- Fem stycken schakt grävdes, fyra på kv Herkules 30 och ett på Kv Herkules 2.
- Kulturlager påträffades från djup av 0,40-0,60 m djup, medan steril sand framkom vid djup av mellan 1,30-1,60 m.
- Resultaten visade på att strandlinjen gått längs den centrala delen av undersökningsområdet. Det tidigaste ianspråktagandet av området var i samband med sillmarknaden, under 1000-1100-tal, med lämningar av lerbottnar och i dem fiskben i strandkanten.
- I samband med att staden lades ut under 1200-talet, togs även detta område i anspråk, men det användes huvudsakligen som bakgård, och för odling, och jord fördes till platsen från närliggande områden. Odlingen verkar ha varit av hushållsnära karaktär, som kålgårdar och örtagårdar, näringsberikad med hushållsavfall från hushållen i närområdet. I den östra delen av området verkar även den äldsta markhorisonten ha varit odlad.
- I efterreformatorisk tid verkar odlingen ha fortsatt på delar av området, medan andra delar har strukturerats upp tydligare, med bland annat stenläggningar, till ytor som hängt samman med de bebyggda miljöerna.
- Den påträffade brunnen har troligen byggts under 1700-talet och använts upp i 1800-talet, och den stenläggning som fanns i anslutning, har även den använts under en längre tid.

Figur 1. Trelleborgs medeltida stad, fornlämning Trelleborg 19:1, med platsen för undersökningen markera med en röd stjärna.

Inledning

Trelleborgs kommun har ansökt om att få göra ingrepp i under mark dolda fornlämningar i den södra delen av de två fastigheterna Herkules 2 och 30, Trelleborg. I den nordöstra delen av kvarteret genomförde Riksantikvarieämbetet UV Syd år 2003 en arkeologisk förundersökning följt av en slutundersökning samma år. Ansökanden har även ställt frågan om det är möjligt att bevara fornlämningar under en ny byggnad. Kulturen genomförde en arkeologisk förundersökning under perioden 2016-10-04 till 2016-10-06, enligt Länsstyrelsens beslut (lst.dnr: 431-14969-2016; Kulturens proj.nr: 61000-466). Den arkeologiska förundersökningen hade som syfte att klargöra fornlämningsens omfattning, innehåll, datering och kunskapspotential.

Fornlämningsmiljö

Staden Trelleborg grundades senast vid 1200-talets mitt. Men långt tidigare har människor bott och verkat i området. I och omkring stadens centrala delar har påträffats spår mänsklig aktivitet från stenålder fram till idag. Arkeologiska undersökningar har visat att permanent bebyggelse funnits där

under yngre järnålder, åtminstone från vendeltid men även med nedslag i tidigare perioder. Bosättningen har varit som mest utbredd under 700- och 800-talen, för att under 900-talet krympa. Vid 1000-talets början verkar bebyggelsen ha övergivits. Området för denna bosättning från yngre järnålder verkar i väster och öster sammanfalla väl med den medeltida stadens utbredning (Jacobsson 2000:9f; Jacobsson 2003a:194f). Trots detta kan man inte räkna järnåldersboplatsen som stadens föregångare eftersom den troligtvis försvann eller åtminstone förlorade i betydelse och omfattning vid vikingatidens slut när en ringborg, en så kallad trelleborg, uppfördes i nuvarande kv Gröningen, kv Katten och kv Kråkvinkeln. Denna borg var ca 130—140 m i diameter och undersöktes under åren 1988—1991. Borgen uppfördes i två faser under 900-talet men övergavs redan omkring år 1000 (Jacobsson 1995a, 1995b och 1999). Stadens namn återgår av allt att dömt på borganläggningen. I namnet Trelleborg ingår ordet *trell* vilket kan tolkas som "trä" med betydelsen slav eller syftande på slaver. Den mest troliga tolkningen i sammanhanget är att en trä" är en byggnadsteknisk detalj i husen eller i borgens vallkonstruktion, där "trellen" varit en snedsträva. Borgen skiljer sig något från de västdanska borgarna genom att den inte var helt cirkulär samt att det tycks sakna samtida bebyggelse inom borgen. Enligt Bengt Jacobsson har borgens äldsta del med en vall uppförts vid mitten av 900-talet. En förstärkning av borgen har sedan skett i en andra fas under 900-talets andra hälft och strax därefter har den övergivits (Jacobsson 1999:15, 78). I området för borgen påträffades en omfattande bebyggelse från 1200-talet och fram till medeltidens slut, vilka har legat i förhållande till en bred gata (nuvarande Bryggaregatan) som har gått från stadens nordvästra del ned till Adelgatan. Gatan har haft en betydande bredd, upp till ca 12 m och varit bebyggd på båda sidor. Bryggaregatan kan vara den sydligaste delen av den förmodade "bronsåldersvägen" som har fortsatt norrut mot Uppåkra och Lund (Larsson 2006:262).

När medeltidsstadens rapport sammanställdes i början av 1980-talet fanns kännedom om 56 olika arkeologiska undersökningar eller observationer i Trelleborg. Endast några få större undersökningar med en mer omfattande arkeologisk dokumentation hade genomförts vid denna tid, de flesta och mest omfattande i kv Kloster där det medeltida franciskanerkonventet varit beläget (Jacobsson 1982). Från 1980-talet och fram till idag har flertalet, och de ytmässigt största, undersökningarna genomförts i den västra delen av stadsområdet, i kv Katten, den sydöstra delen av kv Kråkvinkeln, inom kv Oden, Kvadraten och Triangeln. I kv Kråkvinkeln undersöktes år 1982 en omfattande bebyggelse från 1200-talet. Vid bebyggelsens etablering har ett antal dräneringsdiken grävts som avvattnades via en kanal i områdets västra del som tidigare varit trelleborgens vallgrav. I kv Triangeln undersöktes delar av en medeltida damm, som möjligen kan ha använts för en kvarnanläggning (Jacobsson 1999).

Det äldsta skriftliga belägget för orten Trelleborg är från år 1257, då en brevväxling mellan brevväxling mellan kung Kristoffer och ärkebiskop Jakob Erlandsson omtalar invånarna som "civium", det vill säga borgare (Lindal 1956a:29ff). År 1260 överlämnades stadens intäkter jämte Malmö som hemgift åt Erik Plogpenningss dotter Sofia när hon gifte sig med kung Valdemar Birgersson av Sverige (Lindal 1956a:43ff; Andersson 1974:281). Kungen hade alltså vid denna tid en överhöghet över staden.

Den äldsta kartbilden över staden Trelleborg upprättades av Johannes Mejer på 1650-talet. Av denna framgår att staden avgränsades av två bäckar, Västerbäck och Österbäck. Mitt i staden rann en mindre bäck ut i havet, kallad Bastarännan. Den rann ut i en lagun väster om den vikingatida ringborgen. Bakom stranden, eller Järavallen fanns två höjdplatåer vilka inte är direkt synliga i dagens topografi. På den

mindre platån uppfördes Sankt Nikolai kyrka. På den större platån, Kattebäckshejdan, uppfördes trelleborgen under 900-talet (Jacobsson 1982).

Från 1700-talets mitt finns en karta som ger en mer detaljerad bild av bebyggelsens utbredning vid denna tid. På kartan omnämns för första gången att staden har haft en stadsvall. I början av 1700-talet omnämns i tullräkenskaperna *Östre Port, Västre Port och Norre Port* (Lindal 1956b). Ett av stadens två torg, Gamla Torg, beläget söder om Sankt Nikolai kyrka har medeltida ursprung (Jacobsson 1982:15). Stadens huvudgata, Adelgatan, nuvarande Algatan, har gått i östvästlig riktning längs med stranden. Den stora nordsydliga förbindelsen i staden och mot dess omland ansågs länge vara Norregatan. Senare års arkeologiska undersökningar har dock visat att Bryggaregatan kan ha varit en äldre förbindelseled och mer betydelsefull under stadens äldsta tid (Jacobsson 1999:149).

Från stadens medeltid är en kyrka och ett konvent kända. Den tidigare nämnda Sankt Nikolaikyrkan ombyggdes kraftigt under 1880-talet. Den äldsta byggnaden var av tegel och uppförd med långhus och smalare kor. Kyrkan har daterats till 1200-talets första hälft (Jacobsson 1982:34). I staden har funnits ett franciskanerkonvent, grundat i mitten av 1200-talet, vars grunder och kyrkogård har blivit undersökta vid ett flertal tillfällen från slutet av 1800-talet och framåt. Vid en undersökning år 1972 dokumenterades 52 gravar. En tredje kyrkobyggnad kan ha funnits i kv Myran. År 1729 omtalas området som *Kabbels-* eller *Capellsheiden*. I kv Myran 3 har påträffats flera skelettgravar som undersöktes och dokumenterades år 1912 tillsammans med "mursten" (Lindal 1956a:92; Jacobsson 1982:30).

Tidigare arkeologiska iakttagelser

I flera undersökningar under åren 1988–1991 framkom rester av en vikingatida befästning, en trelleborg, i sydöstra delen av kv Gröningen, nordöstra delen av kv Katten och i den västra delen av kv Kråkvinkeln (Jacobsson 1995a; Jacobsson 1995b; Jacobsson 1999). Delar av borgen kom även att undersökas år 1996.

År 2003 undersöktes delar av kv Herkules 8 som ligger i den östra delen av den medeltida staden. Den äldsta bebyggelsen på platsen utgjordes av ett grophus från 600–800-talen. Den äldsta medeltida bebyggelsen daterades till omkring 1220–1240 (Larsson 2004; 2007). Undersökningen visade att staden lades ut under början av 1200-talet och att bebyggelsen i kv Herkules började uppföras strax efter att gatunätet lagts ut. Hus uppfördes, med långsidan mot Algatan, med olika grundläggning mot de olika sidorna. Det ska troligen dateras till perioden före 1200-talets mitt. En verkstad, något förskjuten från gatan, påträffades också, troligen daterad till tiden före 1300. Den revs vid 1300-talets mitt och tomten stod därefter obebyggd under perioden som sammanfaller med digerdödens spår. När tomten sedan åter bebyggs är det området ut mot och parallellt med Algatan som detta sker. Under 1400-talet flyttades bebyggelsen österut och gårdsplanen stenlades, en struktur som höll i sig fram till 1970-talet. Bebyggelsen förtätades under 1400- och 1500-talen, och även under 1600- och 1700-talen (Larsson 2007:44ff).

I kv Oden, väster om kv Herkules, har tre undersökningar gjorts sedan år 1981. Under 1983–1984 dokumenterades vendel/vikingatida boplatsslämningar samt bebyggelse från 1200-talet och yngre inför

nybebyggelse i kv Oden 26 (Jacobsson et al 1995). I kv Odens 13 påträffades en stenläggning som daterades till 1600–1700-tal, medan det år 1992 i kvarterets norra del framkom såväl ett vendeltida/vikingatida kulturlager som bebyggelselämningar från 1200-talet och framåt (Jacobsson 1987; Kriig 1992). Uppgifter om att det vid grundgrävningar 1912 påträffades ett antal skelett i kvarteret Myran, nordost om kv. Herkules, och utanför det medeltida stadsområdet, har föranlett en diskussion huruvida det rört sig om läget för ett hospital (Jacobsson 1982:31).

I kv Österbro, också det beläget öster om den äldre bäcken, genomfördes en förundersökning år 1985. Vid denna påträffades endast en äldre markhorisont och yngre ingrepp (Jacobsson 1985). Den enda undersökning som tidigare berört kv Herkules genomfördes år 1990 i kvarterets sydvästra hörn, och visade på att strandlinjen i området gått längre norrut än vad som tidigare antagits. En strandrevel och en grund lagun kunde konstateras, med fynd av enstaka djurben och keramikskärvor. De hade dateringar från 1200 till 1500-tal (Kriig 1990).

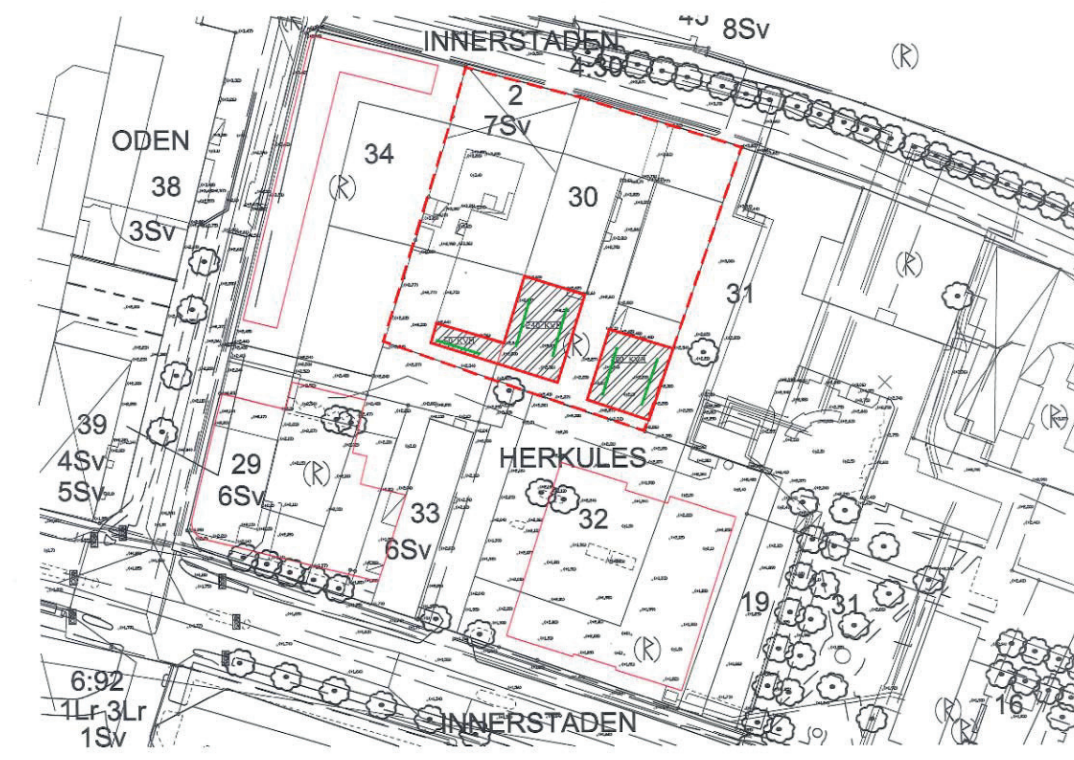
Mellan år 1984 och år 1986 nedlades naturgasledning i Algatan (Jeppsson 1995). Av de 15 sektioner som upprättades var schakt 1 närmast den nu aktuella fastigheten, ca 25 m västerut, och kulturlagerbilden utgörs av medeltida kulturlager och strandgrus. Kulturlagren anges vara feta och de undre innehöll bevarat organiskt material i form av kvistar och gödsel, vilket låg direkt på ett tunt vikingatida kulturlager.

I kv Sjöjungfrun har flera undersökningar gjorts och det finns uppgifter om kulturlagermäktighet och bevaringsförhållanden. I kv Kråkvinkeln finns uppgifter om kulturlagertjocklek från ett antal borrhov. I den södra delen, från Västergatan och ca 50 m norrut är kulturlagermäktigheten enligt sex borrhov mellan 0,30 till 0,65 m. Norr om denna zon ökar kulturlagermäktigheten från 2,30 till 2,60 m (Jacobsson 1982:18ff). En undersökning med sektionsdokumentation från år 1965 visar att den i södra delen av kvarteret fanns en kulturlagertjocklek på en meter och däröver ett lager med matjord på en halvmeter. I senare provundersökningar i södra delen av kvarteret visade det sig att omfattande sentida utschaktningar har skett. I områden med en mer intakt kulturlagerstratigrafi var mäktigheten upp emot och över 2 m. Bevaringsförhållandena för organiskt material var goda (Wallin 1991:13ff). En arkeologisk förundersökning genomfördes år 2010 med en efterföljande slutundersökning år 2013, i kv Sjöjungfruns nordvästra del (Theliander 2013; Ericsson och Johansson Hervén in prep).

År 2006 genomfördes en arkeologisk förundersökning, om två schakt. Resultatet visade på en varierad bevarandegrad beträffande äldre kulturlager. Under ett rivningslager, som täckte hela ytan till ett djup av 0,60–0,70 m, framkom partier med bevarade äldre kulturlager. Närmast Algatan påträffades ett kulturlager, vid 0,75 m djup, som ackumulerats direkt på lermoränen, vilket innehåll träkol och enstaka djurben. Längre norrut påträffades ett liknande kulturlager på 0,65 m djup. Över kulturlagret mot Algatan fanns en stenläggning som tolkades vara en gränd alternativt en stenlagd gårdsplan (Lenntorp 2006).

År 2010 genomfördes en arkeologisk förundersökning inför en plattgrundläggning, borrhov och schakt för plintar, schakt för flyttning av brunn och anslutande ledning. Ingreppen påverkade inte de medeltida kulturlagren (Gardelin 2010).

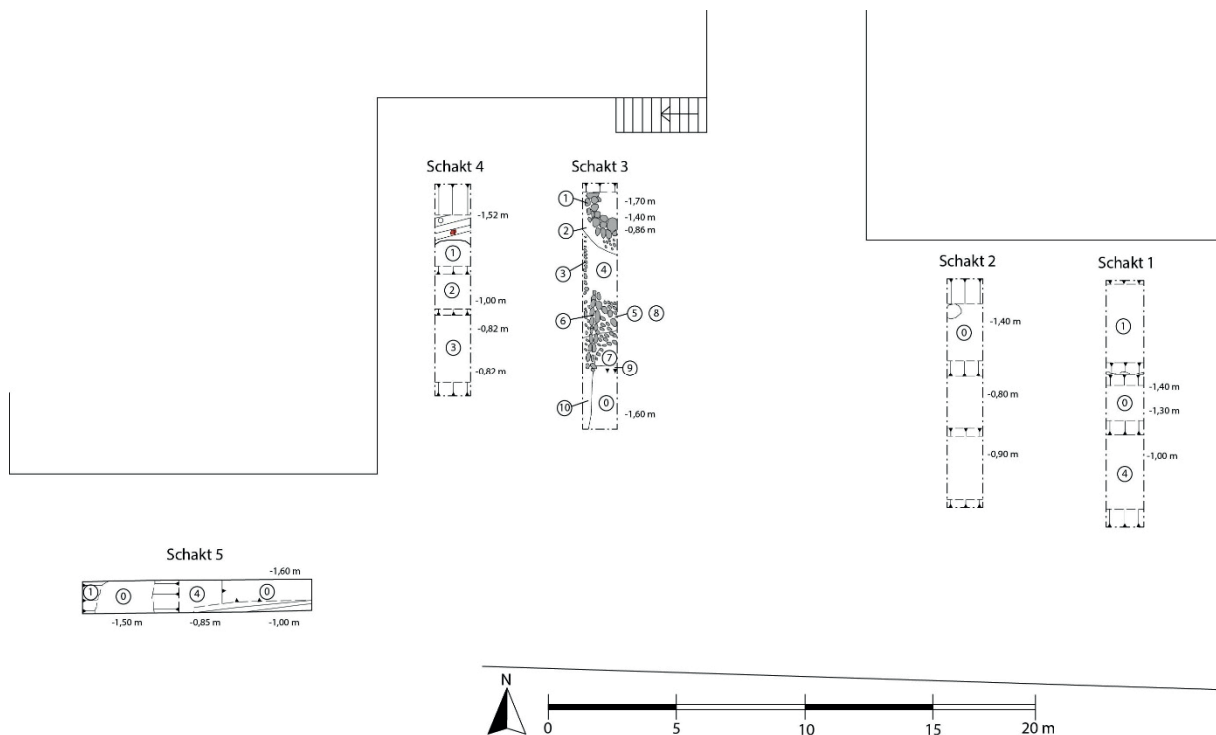
De arkeologiska undersökningar som utförts inom Trelleborg stad har huvudsakligen varit koncentrerade till stadens centrala och nordvästra delar, där bland annat den vikingatida ringborgen konstaterats (Jacobsson 1999).

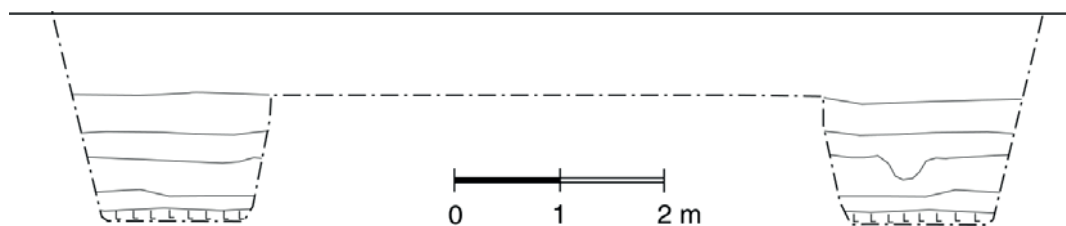
Figur 2. Förslag på placering av förundersökningsschakten. Schakten är markerade med grönt.

Figur 3. Förslag på placering av förundersökningsschakten, detalj. Schakten är markerade med grönt.

Figur 4. Schakt 1 till 5, placering på fastigheten.

Figur 5. Principskiss i sektion över den använda schaktningsmetoden.

Genomförande och resultat

Exploateringsområdets storlek omfattade sammanlagt ca 500 m². Det rörde sig om tre ytor, belägna centralt i kvarteret, där de planerade nybyggnationerna skulle göras i anslutning till befintlig bebyggelse (figur 4). På kv Herkules 30 var de orienterade i nordsydlig riktning, medan den mindre ytan på kv Herkules 2 var orienterad i östvästlig riktning.

Den arkeologiska förundersökningen omfattade 5 schakt om ca 50 m². Schakten grävdes endast punktvis ned till moränleran, och däremellan omfattades endast sentida matjords- och bärlager av markingreppen. Detta förfaringssätt används för att fånga kulturlagermängdigheten, utan att förstöra eventuella kulturlager på längre sträckor (figur 5).

Schakt 1

I schakt 1 framkom den sterila sanden vid ett djup av 1,50 m (figur 6; bilaga 2:1,2:2, 2:3). Den bestod av vit sjöbotten, med inslag av svallade stenar och förmultnad tång. Över den sterila sanden, framkom ett svallager i strandkanten. Över det, vid ett djup av 1,50 m djup, fanns den äldsta markhorisonten som var tydligt kulturpåverkad. Den framkom som ett tramlager på den äldsta strandkanten. Odlad kulturjord framkom i flera lager, vilka fick datering till tidig- till högmedeltid. De hade gödslats med hushållsavfall vilket gör att de tolkas representera en hushållsnära odling. Under fanns ett bakgårdslager som hade brukats under en längre tid, med inslag av träkol, bränd lera och grus. Troligen har ytan brukats med hushållsnära odling, och gödslats med material från hushållet. En stenläggning framkom vid 0,90 m djup, och den kunde dateras till efterreformatorisk tid. Över denna fanns ytterligare en stenläggning, vid ett djup av 0,60 m. Den sparades över större delen av schaktets yta, och endast en mindre del i söder grävdes djupare för att kunna fastställa kulturlagrens mäktighet och den sterila undergrundens nivå (figur 6; bilaga 2:1, 2:2 och 2:3). Den övre av de två var satt i en ren sand med enstaka inslag av tegelkross, den tolkas vara en gårdsplan, på den fanns ett smutslager från ett långvarigt bruk. Den undre stenläggningen var satt i en mörkbeige sand, och även den tolkades vara en gårdsplan. Över stenläggningarna fanns sentida utjämnings- och bärlager, samt överst asfalt.

Figur 6. Rensning av stenläggningen i schakt 1. Fotografi från söder.

Figur 7. Dokumentation i schakt 2. Fotografi från söder.

Schakt 2

I schakt 2 framkom den sterila sanden vid ett djup av 1,30 m (figur 7; bilaga 2:1, 2:4, 2:5). Den bestod av vit sjöbotten, med inslag av svallade stenar och förmultnad tång. Över den sterila sanden, vid ett djup av 1,30 m djup, fanns den äldsta markhorisonten som var tydligt kulturpåverkad. Den bestod av brun humös sand, med inslag av djurben, fiskben, träkol, bränd lera och förmultnad tång. Däröver fanns brukad kulturjord, som tolkades vara en markhorisont, med inslag av träkol, bränd lera, kalk och småsten. Över den fanns brun humös sand med hög lerhalt, ett odlad kulturlager, med inslag av kalk, träkol, bränd lera, små-till mellanstora stenar och lerfläckar. Odlingen har förmodligen varit hushållsnära trädgårdsodling, då den var näringsberikad med hushållsavfall. Däröver en kulturjord som lagts ut för att fungera som bärlager inför konstruktion av en stenläggning. Den har använts som gårdsplan med inslag av träkol, bränd lera, småsten, tegelkross, kalk, kalkbruk och lera. Gårdsplanen har lagats med ett liknande material, troligen hämtat från närområdet. Vit sand som lagts ut för att som sättsand för

stenläggning, den, liksom stenläggningen följer grundtopografin. Stenläggningen framkom vid ett djup av 0,60 m djup, liksom i schakt 1 (figur 6). Den har brukats hårt och var demolerad. På stenläggningen fanns ett smutslager, som visade på bruk, med inslag av träkol, bränd lera och träkol. Därefter har en omstrukturering skett, med humös sand, med inslag av småsten, mellanstora stenar, rött- och gult tegelkross, träflis, porslin, flinta och djurben. Däröver sentida bärlager i form av grus, flinta och makadam, och däröver asfalt.

Schakt 3

I schakt 3 påträffades den sterila undergrunden vid ett djup av 1,60 m, bestående av vit sjöbottensand, men även ljusbrun morängrus med svallhorisonter (figur 8, 9, 10, 11; bilaga 2:1, 2:6, 2:7, 2:8, 2:9). På den sterila undergrunden fanns en trampyta som representerade den äldsta markhorisonten på platsen. Den verkar ha brukats i strandkanten. Däröver en äldre gårdsplan med inslag av träkol. Vid ett djup av 0,90 m, påträffades kulturlager med odlingskaraktär, förmodligen från hushållsnära odling, då de var gödslade med hushållsavfall. Svart kulturlager, bestående av träkol, sot och aska hade deponerats på ytan vid något tillfälle. Det tolkades vara ett brandlager som var hämtat från närområdet. En konstruktion påträffades i den norra delen av schaktet som först tolkades vara en källare, men ju mer som grävdes ut ändrades tolkningen till brunn (figur 8). Den var murad med natursten och en del kalkbruk, men huvudsakligen var den kallmurad. Den var igenfylld under 1700—1800-tal (figur 9, 10 och 11). Brunnens utsträckning kunde inte fastställas inom schakt 3, men den fortsatte in i schaktväggen i både norr och öster, och endast utsträckningen i söder och väster gick att se. Söder om brunnen fanns en stenläggning, vilken verkade ha varit en stenlagd passage mellan byggnader, och i anslutning till brunnen. Stenläggningen var anlagd på ett kulturlager, med inslag av sand och småsten med en tydlig dränerande effekt. Både brunn och stenläggning hade en trolig efterreformatorisk datering. Brunnen hade då den fallit ur bruk, fyllts igen i olika etapper, med diverse material. Det undre bestod av brungrå, siltig lera, med inslag av träkol och diverse bruksföremål som en tandborste (figur 10 och 11). Däröver ytterligare två fyllnadslager, av bland annat gråbrun lera, med inslag av träkol, slagg, gula tegeltakpannor, hushållsglas, porslin, yngre rödgerskeramik mm, och över det grovkornig grus. Den grävdes inte i botten utan endast de övre igenfyllnadslagren berördes i förundersökningen. Utjämnings- eller nivelleringslager som lagts ut för omstruktureringar i området, bestående av lera och grus framkom däröver. Sentida bärlager och marklager i form av grus och småsten framkom liksom två nivåer av asfalt. Under den äldsta asfaltsnivån fanns bärlager av kalk.

Figur 8. Den igenfyllda brunnen eller källaren i schakt 3. Fotografi från norr.

Figur 9. Fynd ur brunnens igenfyllning.

Figur 10. Detalj av tandborste, med märkning.

Figur 11. Ytterligare fynd från brunnens igenfyllning.

Figur 12. Schakt 4, fotografi från norr.

Schakt 4

I schakt 4 framkom steril sand vid ett djup av 1,60 m, och den bestod av vit sjöbotten (figur 12; bilaga 2:1, 2:10, 2:11, 2:12, 2:13). På den sterila sanden fanns den äldsta markhorisonten, och den bestod av humös sand, med inslag av svallade stenar, bränd lera, träkol och lerfläckar. Det visar även den äldre strandlinjen. Däröver påträffades delar av två stycken lerbottnar, vid ett djup av 1,00—1,20 m djup. Lerbottnarna bestod av gul, finkornig lera, och hade en rektangulär form med skålformat tvärsnitt. De är lämningar av de tidigaste aktiviteterna på platsen daterade till 1000—1100-tal, och den så kallade Skånemarknaden. I lerbottnarna fanns både bruk och återfyllning representerat, med vit sand blandad med humös sand, och inslag av träkol, bränd lera, fiskben och djurben. Endast en mindre mängd fiskben påträffas vilket tyder på att bruket av lerbotten röjts av för att sedan sekundärfyllas. Över lerbottnarna och deras bruk framkom lämningar av odling i området, med kulturjord näringsberikad med hushållsavfall i form av träkol, bränd lera, lerfläckar, småsten, djurben och tegelkross. De representerade detta troligen så kallad hushållsnära odling på en bakgårdsyta, av medeltida datering. Den odlade bakgårdsytan har förmodligen stått öppen under en längre tid då det på den fanns flera linser av sand som tyder på översandning. Över de odlade kulturlagren framkom lämningar av omstruktureringsarbeten som troligen ska hänföras till efterreformatorisk tid. De bestod av brun humös sand blandad med gul lera. Kulturjorden hade inslag av träkol, tegelkross och mellanstora stenar. Däröver fanns en fundamentering bestående av gul lera, med inslag av tegelkross, kalk och småsten. På den fanns en nivellering för utläggning av golv, bestående av brun humös sand med hög lerhalt, och inslag av djurben, tegelkross, bränd lera och träkol. Kulturjorden var troligen hämtad från en annan plats och utlagd här för omstruktureringsarbeten. På nivelleringslagret fanns ett lergolv som var eldpåverkat. Sentida bärlager vidtog därefter från ett djup av mellan 0,40—0,70 m djup (figur 12). Överst fanns asfalt.

Figur 13. Schakt 5 dokumenteras. Fotografi från väster.

Schakt 5

I schakt 5 framkom steril sand vid ett djup av 1,60 m, bestående av vit sjöbottensand (figur 13; bilaga 2:1, 2:14). Däröver fanns naturligt bildade lager, från den äldre strandkanten, med bland annat vit sjöbottensand, svallade stenar samt förmultnad tång och alger. I den östra delen var endast halva schaktet bevarat då det här löpte en äldre ledning. På de naturligt bildade lagren fanns en kulturpåverkad strandkant, som bestod av gråbrun humös sand, med enstaka inslag av träkol, bränd lera och gula lerfläckar. På detta fanns den äldsta markhorisonten, som visade på ett mer kontinuerligt bruk. och bestod av grå humös sand, som innehöll en del träkol, bränd lera, småsten och mycket djurben. På denna framkom flera kulturlager med odlingskaraktär, till djup av 1,20 m. De tolkades som härrörande från hushållsnära odling, då de näringsberikande inslagen hade hushållsavfallskaraktär.

Den odlade kulturjorden bestod av svartbrun, humös sand med viss lerhalt, och den hade inslag av tegelkross, kalk, kalkbruk, småsten, djurben och mycket träkol, det vill säga den var näringsberikad med hushållsavfall. På dessa kulturlager fanns utlagda lager som visar på omstruktureringar i området, bland annat för skapandet av en ny gårdsplan. Över den fanns en stenläggning som anlagts på sand från strandkanten, ytan har stått öppen och utsatts för översandning. Därefter har området strukturerats om igen, och nya ytor skapats, bland annat genom att lägga ut lera som bärlager. Leran har förmodligen hämtats från annan plats. På detta finns mer sentida daterade omstruktureringsarbeten, med utlagda bärlager som underlag för en yta belagd med oljegrus. På den fanns ytterligare bärlager och överst asfalt.

Förslag på fortsatta åtgärder

Kunskapspotentialen för fornlämningen är stor, med en stratigrafisk sekvens från 1000- och 1100-talets sillmarknad till den medeltida stadens utläggning samt även en aktiv efterreformatorisk period. Kulturlagermäktigheten är av sådan art att ett bevarande av fornlämningen är möjlig, och ingrepp ner till ett generellt djup av 0,60 m över större delen av ytan, berör inte medeltida kulturlager, dock framkommer lämningar partiellt redan vid ett djup av 0,40 m i den västra delen (schakt 4). Ska byggnationer göras som möjliggör ett bevarande av underliggande kulturlager bör grundläggningshandlingar tas fram i samråd med Länsstyrelsen. Ska ingrepp i fornlämningen göras bör utökade arkeologiska insatser med möjlighet för dokumentation göras, vid större ytor förordas en arkeologisk undersökning av byggnationsytan.

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens dnr	431-14969-2016
Fornlämningsnr	RAÄ Trelleborg 19:1
Löpnr, fornreg	
Kulturens projektnr	61000-466
Trakt/kvarter/fastighet	Kv Herkules 2 och 30
Socken	Trelleborg
Kommun	Trelleborg
Län	Skåne
Typ av exploatering	Nybyggnation
Uppdragsgivare	Abitare Fastighetsutveckling AB
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Gertie Ericsson
Övrig personal	Aja Guldåker
Fältarbetstid	2016-10-04—2016-10-06
Fälttid, arkeolog, tim	48 h
Fälttid, maskin, tim	48 h
Yta, m ²	68 m2
Kubik, m ³	71 m3
Schaktmeter, m	46 m
Fyndmaterial	LUHM 32719:. Fynden förvaras efter fyndfördelning på LUHMs magasin
Ritning, dokumentation	12 st A3 ritfilm: 11 sektionsritningar skala 1:20, 1 planritning skala 1:20, 2 planritningar skala 1:100.
Foto	87 digitala fotografier
Analyser	-
Arkivmaterial, förvaring	LUHM, med kopior i Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen.

Referenser

Andersson, I. 1974. *Skånes historia. Senmedeltiden*. Stockholm.

Erikson, M. 2001. En väg till Uppåkra. Uppåkra – Centrum i analys och rapport. *Uppåkrastudier 4* (Red. Lars Larsson). *Acta Archaeologica Lundensia, Series in 8º, No 40*. Lund.

Ericsson, G. & Johansson Hervén, C. in prep. Kv Sjöjungfrun 11, Trelleborg, SU 2013.

Jacobsson, B. 1982. *Trelleborg. Rapport. Medeltidsstaden 38*. Stockholm.

Jacobsson, B. 1995a. Skåne, Trelleborg, kvarteret Sjöjungfrun 10, RAÄ 19. Arkeologisk förundersökning 1995. *UV Syd Rapport 1995:65*. Stencil.

Jacobsson, B. 1995b. Trelleborgen. En av kung Harald Blåtands danska ringborgar. Trelleborgs kommun.

Jacobsson, B., Carlberg-Kriig, A., Kriig, S. 1995. Skåne, Trelleborg, kvarteret Oden 26. RAÄ 19. Arkeologisk för- och slutundersökning 1983-1984. *UV Syd Rapport 1995:50*. Lund, UV Syd.

Jacobsson, B. 1999. Trelleborgen i Trelleborg. Förhistoriska boplatslämningar och gravar, vikingatida ringborg och medeltida bebyggelseämningar. Skåne, Trelleborg, kv Gröningen, kv Kråkvinkeln, Bryggaregatan och Svenstorpsgatan. *UV Syd rapport 1999:93*. Lund, Riksantikvarieämbetet.

Jacobsson, B. 2003a. Trelleborg and the Southern Plain during the Iron Age. Centrality – Regionality. *Uppåkrastudier 7* (Red. Lars Larsson & Birgitta Hårdh). *Acta Archaeologica Lundensia, Series in 8º, No 40*. Lund.

Jacobsson, B. 2003b. Sjöjungfrun 6, 7 och 8. Antikvarisk kontroll och utvärdering av geoteknisk undersökning. *UV Syd Rapport 2003:25*. Lund. Stencil.

Larsson, S. 2004. Kv. Herkules 8, Trelleborg. *UV Syd, Dokumentation av fältarbetsfasen*

2004:11. Arkeologisk slutundersökning. Lund. Stencil.

Larsson, S. 2006. Gestaltningen av några skånska städer. Centraliteter. Människor, strategier och landskap. Skånska städer. Stockholm.

Larsson, S. 2007. När man byggde staden Trelleborg. En arkeolog i Trelleborg. Skånska städer. Stockholm.

Lindal, H. 1956a. Trelleborgs medeltid. Trelleborg.

Lindal, H. 1956b. Trelleborgs stadsmur. Skånes hembygdsförbunds årsbok 1956. Lund.

Skansjö, S. 1983. Söderslätt genom 600 år. Bebyggelse och odling under äldre historisk tid. Skånsk senmedeltid och renässans, 11. Lund.

Wallin, L. 1991. Kvarteret Kråkvinkeln. Medeltida stadsgrävningar. Rapport UV 1991:2.

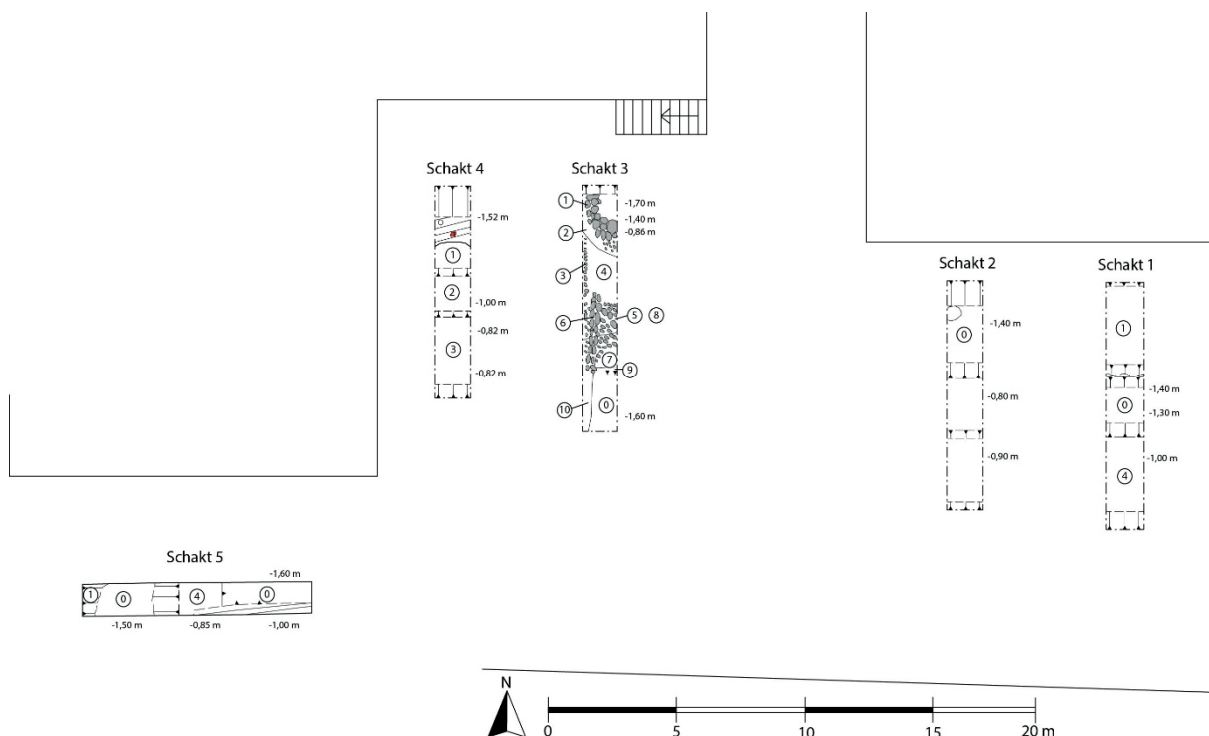
Bilaga 1: Fyndlista

Inventarienummer LUHM 32719

Fyndnr	Sakord	Typ	Material	Del	Antal	Vikt g	Schakt	Lager
1	Kärl	Yngre rödgods	Keramik	Handtag	1	56	1	Lösfynd
2	Kärl	Yngre rödgods	Keramik	Ben	1	10	1	Lösfynd
3	Kärl	Yngre rödgods	Keramik	Buk	1	2	1	Lösfynd
4	Kärl	Yngre rödgods	Keramik	Buk	1	3	1	Lösfynd
5	Kärl	Yngre rödgods	Keramik	Buk	1	8	1	Lösfynd
6	Kärl	Yngre rödgods	Keramik	Mynning	1	7	1	Lösfynd
7	Kärl	Äldre rödgods	Keramik	Mynning	1	22	1	Lösfynd
8	Kärl	Yngre rödgods	Keramik	Mynning	1	17	1	Lösfynd
9	Kärl	Yngre rödgods	Keramik	Buk	1	4	1	Lösfynd
10	Kärl	Yngre rödgods	Keramik	Buk	1	3	1	Lösfynd
11	Kärl	Yngre rödgods	Keramik	Botten	1	32	1	Lösfynd
12	Kärl	Yngre rödgods	Keramik	Botten	1	38	1	Lösfynd
13	Kritpipa	-	Krita	Skaft	1	33	1	Lösfynd
14	Kärl	Yngre rödgods	Keramik		1	44	1	Lösfynd
15	Kärl	Yngre rödgods	Keramik		1	16	1	Lösfynd
16	Kärl	Yngre rödgods	Keramik		1	12	1	Lösfynd
17	Kärl	Yngre rödgods	Keramik		1	6	1	Lösfynd
18	Kärl	Yngre rödgods	Keramik		1	86	1	Lösfynd
19	Kärl	Yngre rödgods	Keramik		1	11	1	Lösfynd
20	Kärl	Yngre rödgods	Keramik		1	6	1	Lösfynd
21	Kärl	Yngre rödgods	Keramik		1	16	1	Lösfynd
22	Kärl	Yngre rödgods	Keramik		1	44	1	Lösfynd
23	Kärl	Yngre rödgods	Keramik		1	9	1	Lösfynd
24	Kritpipa	-	Krita	Skaft	1	3	1	Lösfynd
25	Slaggskålla	-	Järn	-	1	1211	1	Lösfynd
26	Lerklining	-	Lera	-	1	38	1	2
27	Lerklining	-	Lera	-	1	69	1	2
28	Lerklining	-	Lera	-	1	63	1	2
29	Lerklining	-	Lera	-	1	27	1	2
30	Lerklining	-	Lera	-	1	15	1	2
31	Slagg	-	Järn	-	1	63	1	8
32	Kärl	Yngre rödgods	Keramik	Buk	1	8		12
33	Kärl	Yngre rödgods	Keramik	Handtag	1	37		14
34	Kärl	Yngre rödgods	Keramik	Buk	1	3		14
35	Kärl	Yngre rödgods	Keramik	Buk	1	2		14
36	Kärl	Yngre rödgods	Keramik	Mynning	1	4		14
37	Kärl	Yngre rödgods	Keramik	Buk	1	1		14
38	Kärl	Yngre rödgods	Keramik	Buk	1	6		14
39	Kärl	Yngre rödgods	Keramik	Buk	2	14		16
40	Kärl	Äldre rödgods	Keramik	Handtag	1	84		21
41	Slagg	-	Järn	-	1	5		29
42	Slagg	-	Järn	-	1	17		29
43	Kärl	Äldre rödgods	Keramik	Ben	1	86		39
44	Kärl	Äldre rödgods	Keramik	Buk	1	9		39
45	Kärl	Rödgods	Keramik	Ben	1	30		39
46	Fossil	-	-	-	1	9	2	Lösfynd
47	Kärl	Äldre rödgods	Keramik	Buk	1	8	2	Lösfynd
48	Kärl	Yngre rödgods	Keramik	Buk	1	5	2	2
49	Kärl	Yngre rödgods	Keramik	Buk	1	6	2	6
50	Kärl	Äldre rödgods	Keramik	Buk	1	1	2	14
51	Kärl	Yngre rödgods	Keramik	Buk	1	5	2	14
52	Kärl	Rödgods	Keramik	Mynning	1	1	2	14

53	Kärl	Äldre rödgods	Keramik	Buk	1	1	2	28
54	Kärl	Yngre rödgods	Keramik	Ben	1	37	2	35
55	Kärl	Äldre rödgods	Keramik	Botten	1	5	2	35

Bilaga 2: Ritningar

Bilaga 2:1. Undersökningsområdet i kv Herkules 2 och 30, Trelleborg, med de fem schakten numrerade från öster till väster.

Schakt 1:

0. Vit sand, med svallade stenar, multen tång, flinta. Sjöbotten, sten.

1. Stenläggning, 0,60 m djup, i den västra kanten finns större stenar, ca 0,20 m i diameter, medan övrigt är tätt satta mindre stenar, 0,05-0,10 m i diameter. Oregelbunden stenläggning som fortsätter utanför schaktet mot väster och öster, och även mot söder.

4. Brun kompakt lera, något fet med inslag av träkol och bränd lera, något sillben. Lera med grusinblandning. Är lergolvsliknande men tolkas vara en utomhusmiljö och en möjlig trampyta.

Schakt 2:

0. Vit sand, med svallade stenar, multen tång, flinta. Sjöbotten, sten.

Schakt 3:

0. Vit sand, med svallade stenar, multen tång, flinta. Sjöbotten, sten.

1. Grundmur, kan vara en stenmurad brunn eller en källarmur.

2. Sand från plundring av grundmur. Finkornig, ljus sjösand som är torr, mager och lös.

3. Stenläggning i anslutning till grundmur 1. Fanns över hela område 4 också men låg löst i sjösand och rycktes bort vid schaktning.

4. Brungrå lera med grusinblandning, något grovkornig, torr, mager och kompakt. Inslag av träkol, djurben, kalkprickar. Gårdsplan innan stenläggning.

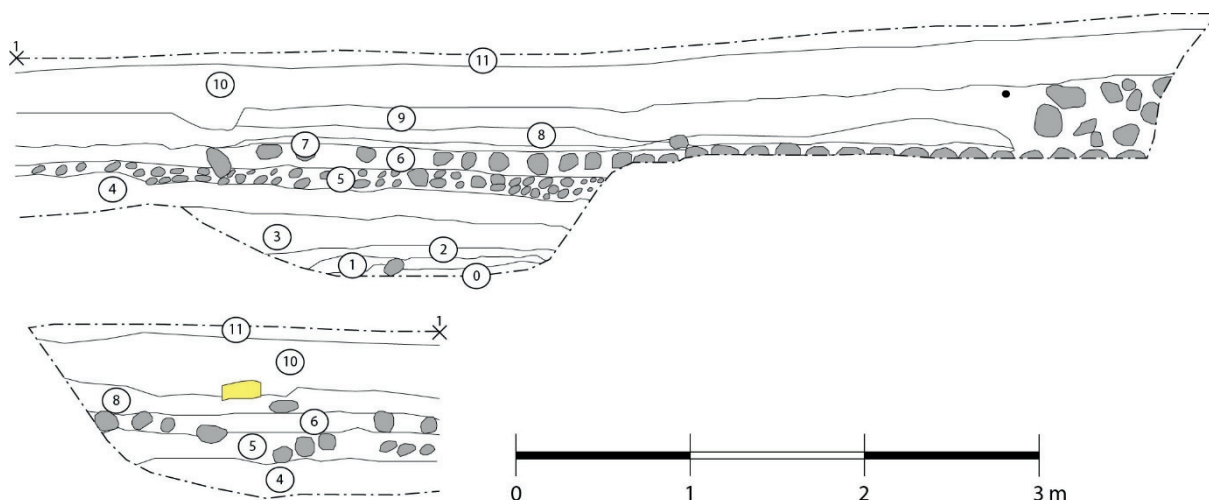
5. Stenläggning med större sten än i 3, ligger ej i anslutning till husgrund. Svänger mot öster, och kan möjligen ha varit en passage eller gång mellan konstruktioner.
6. Dagvattenränna av snedställda stenar, hör samman med 5.
7. Brungrå humös sand, finkornig, torr, mager och kompakt. Smutslager.
8. Brungrå humös sand, finkornig, torr, mager och kompakt. Smutslager på stenläggning.
9. En mindre stenläggning som sticker ut under den större stenläggningen med smutslager (8).
10. Skräpstenar i brungrå grus med lerinblandning, mycket kompakt och fuktigt, även finkornigt. Troligen en stenkista.

Schakt 4:

1. Vit sand, steril sjöbotten.
2. Brun humös sand och lera, inslag av bränd lera, träkol och småsten. Marknivå eller utjämning inför omstruktureringar i området.
3. Gul lera, med inslag av bränd lera och träkol. Kan vara ett lergolv eller en bärlageryta.

Schakt 5:

0. Vit sjöbotten, svallade stenar.
1. Torv, förmultnad tång, alger, svallade stenar. Naturligt sediment.
4. Svartbrun humös sand, finkornig, fet, fuktig och kompakt, med viss lerhalt. Inslag av tegelkross, kalk, kalkbruk, mineralogena utfällningar, småsten, djurben, mycket träkol. Odlat kulturlager, näringsberikat med hushållsavfall.

Bilaga 2:2. Den västra sektionen i schakt 1.

0. Vit steril sjöbotten.

1. Ljusbeige morängrus, något grovkornig, torr, mager och lös. Med strimmor av humus, något fet och finkornig i strimmorna. Svallager i strandkanten.

2. Mörkbrun sand, finkornig, torr, mager och lös, med humusinblandning. Tramlager på stranden, äldsta markhorisont.

3. Mörkbrun sand, finkornig, torr, mager och lös, med lerinslag. Inslag även av träkol, småsten. Tolkas vara ett odlat kulturlager.

4. Brun lera, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av träkol, bränd lera, grusinslag. Tramlager utomhus på bakgård.

5. Mörkbeige sand, finkornig, torr, mager och lös, med sten i olika storlekar. Bärlager till stenläggning 6.

6. Stenläggning satt i sand, finkornig, torr, mager och lös. Inslag av enstaka tegel. Gårdsplan, stensatt.

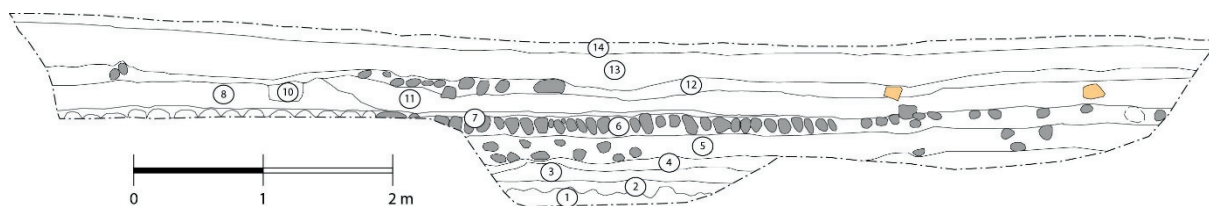
7. Brun lera, finkornig, fet, torr och kompakt, inslag av finkornigt grus, röd tegelkross, träkol och kalkbruk. Smutslager på stenläggning.

8. Gråbrun lera, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av grus, småsten och tegelkross, träkol. Utjämning eller bärlager för stenläggning.

9. Melerad beigebrun lera, finkornig, torr, fet och kompakt. Inslag av djurben. Utjämningslager, med en stensamling i norr, kanske ett fundament.

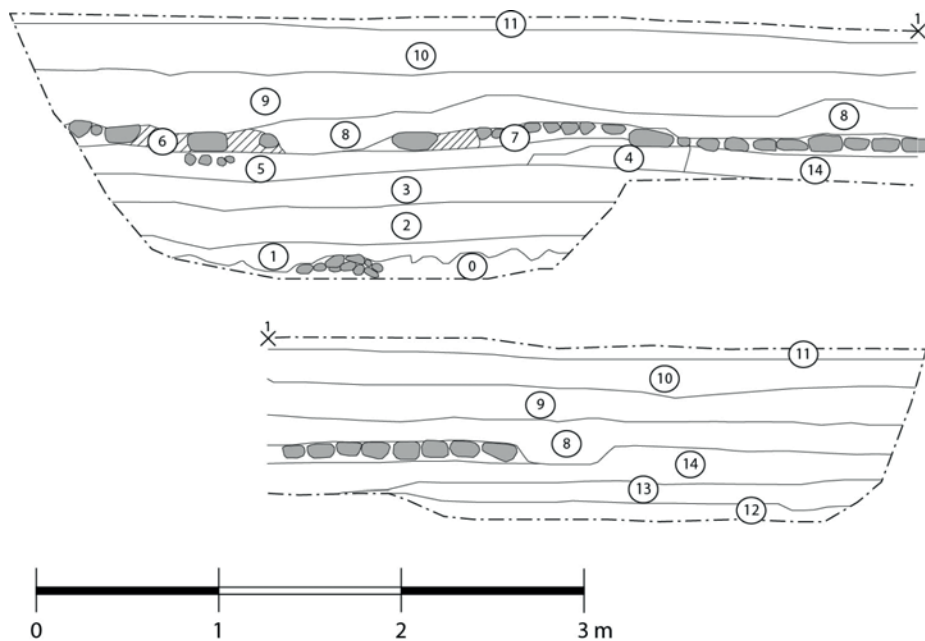
10. Bärlager, sten och sand.

11. Asfalt.

Bilaga 2:3. Den östra sektionen i schakt 1.

1. Ljus beige morängrus, något grovkornig till finkornig, torr, lös med en strimma av humus, som är något fet. Svallager i moränen, strandkant.
2. Mörkbrun sand, finkornig, torr, mager och lös, med humusinblandning. Tramlager på stranden, äldsta markhorisont.
3. Mörkbrun sand, finkornig, torr, mager och något kompakt, med lerinslag. Inslag även av träkol, småsten och enstaka tegelkross. Tolkas vara ett odlat kulturlager.
4. Brun lera, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av träkol, bränd lera, grusinslag. Tramlager utomhus på bakgård.
5. Mörkbeige sand, finkornig, torr, mager och lös, med sten i olika storlekar. Bärlager till stenläggning 6.
6. Stenläggning satt i ljusbeige sand, finkornig, torr, mager och lös. Inslag av enstaka tegel. Gårdsplan, stensatt.
7. Brun lera, finkornig, fet, torr och kompakt, inslag av finkornigt grus, röd tegelkross, träkol och kalkbruk. Smutslager på stenläggning.
8. Gråbrun lera, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av djurben, småsten och tegelkross. Utjämning eller bärlager för stenläggning.
10. Svartbrun lera, finkornig, fet, torr och kompakt, med grusinslag. Fyllning i stolphål.
11. Gråbrun lera, finkornig, fet, torr och kompakt, med grusinslag. Inslag även av småsten, tegelkross, träkol. Utjämning eller bärlager för yngre stenläggning 11.
12. Gulbrun lera, finkornig, fet, fuktig och kompakt, växelvis lös sättsand med sten. Stenläggning med lagningar. Bärlager, sten och sand.
13. Bärlager, grus och sten.
14. Asfalt.

Bilaga 2: 4. Den östra sektionen i schakt 2.

0. Vit sand, sjöbotten, med svallade stenar, förmultnad tång, varvad med sand.

1. Brun humös sand, finkornig, torr, mager och lös. Inslag av djurben, fiskben, träkol, bränd lera, förmultnad tång. Den äldsta markhorisonten.

2. Grå humös sand, finkornig, torr, mager och lös. Inslag av träkol, bränd lera, kalk, småsten. Markhorisont, verkar brukad.

3. Brun humös sand med hög lerhalt, finkornig, torr, mager och lös. Inslag av kalk, mycket träkol, bränd lera, små- till mellanstora stenar, lerfläckar. Bakgård med odling.

4. Brun humös sand, finkornig, torr, mager och lös. Inslag av träkol, bränd lera, småsten, tegelkross, kalk, kalkbruk, men även lera, troligt utlagt som bärlager inför konstruktion av stenläggning. Det kan även ha fungerat som gårdsplan.

5. Grå humös sand, finkornig, torr, mager och lös. Inslag av lerfläckar, träkol, djurben, små- till mellanstora stenar, som hänger samman med 4, stabilisering under stenläggning.

6. Mellanstora stenar satta i vit sand, är här sedan tidigare väldigt demolerad. Stenläggning, som följer grundtopografi.

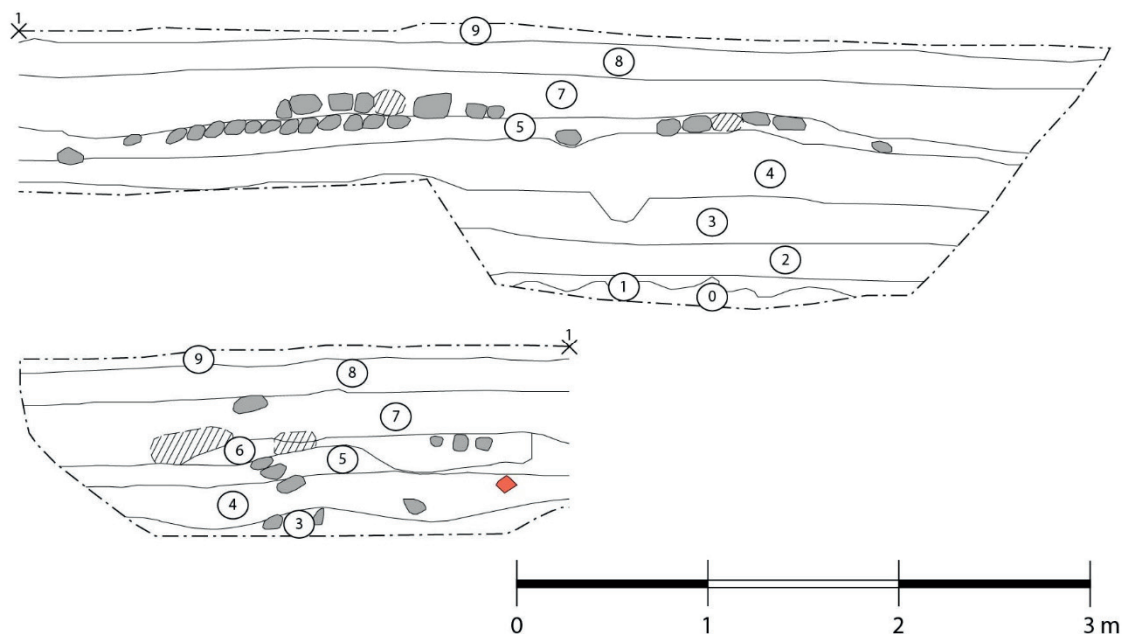
7. Mellanstora stenar satta i vit sand, är här sedan tidigare väldigt demolerad. Stenläggning, som följer grundtopografi.

8. Grå humös sand, finkornig, torr, mager och lös. Inslag av träkol, djurben, bränd lera, tegelkross. Tolkas vara ett smutslager på stenläggning

9. Svart humös sand, fin- till grovkornig, torr, mager och mycket kompakt. Inslag av småsten, mellanstora stenar, rött och gult tegelkross, träflis, porslin, flinta och djurben. Bärlager eller utjämning utlagt för omstruktureringar på stenläggning 5.

10. Grus, med flinta och makadam.

11. Asfalt.

Bilaga 2:5. Den västra sektionen i schakt 2.

0. Vit sand, sjöbotten, med svallade stenar, förmultnad tång, varvad med sand.

1. Brun humös sand, finkornig, torr, mager och lös. Inslag av djurben, fiskben, träkol, bränd lera, förmultnad tång. Den äldsta markhorisonten.

2. Grå humös sand, finkornig, torr, mager och lös. Inslag av träkol, bränd lera, kalk, småsten. Markhorisont, verkar brukad.

3. Brun humös sand med hög lerhalt, finkornig, torr, mager och lös. Inslag av kalk, mycket träkol, bränd lera, små- till mellanstora stenar, lerfläckar. Bakgård med odling.

4. Brun humös sand, finkornig, torr, mager och lös. Inslag av träkol, bränd lera, småsten, tegelkross, kalk, kalkbruk, men även lera, troligt utlagt som bärlager inför konstruktion av stenläggning. Det kan även ha fungerat som gårdsplan.

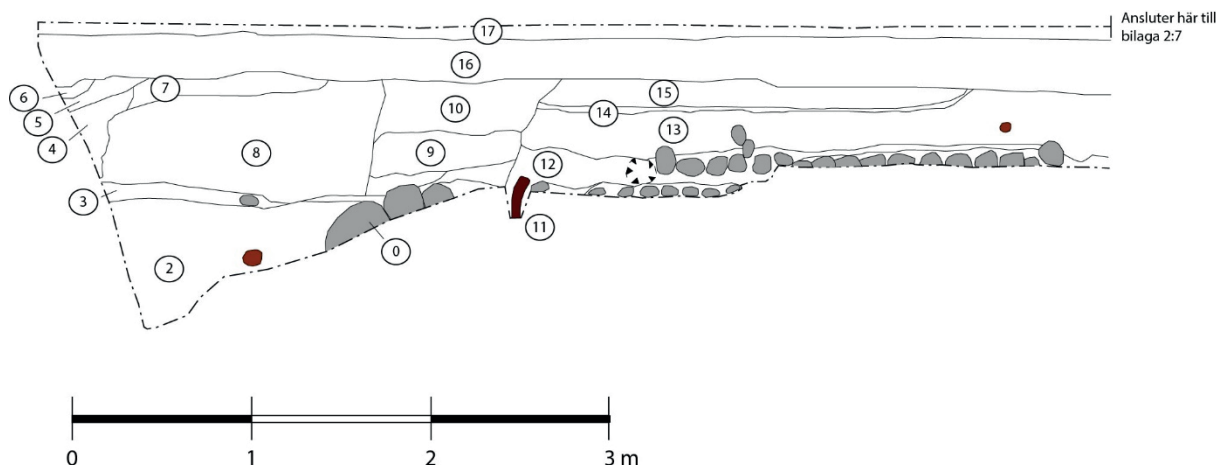
5. Mellanstora stenar satta i vit sand, är här sedan tidigare väldigt demolerad. Stenläggning, som följer grundtopografi.

6. Brun humös sand, med en del lerhalt, finkornig, torr, mager och lös. Inslag av bränd lera, träkol, sandlinser, djurben, kalk, tegelkross. Smutslager på 5.

7. Svart humös sand, fin- till grovkornig, torr, mager och mycket kompakt. Inslag av småsten, mellanstora stenar, rött och gult tegelkross, träflis, porslin, flinta och djurben. Bärlager eller utjämning utlagt för omstruktureringar på stenläggning 5.

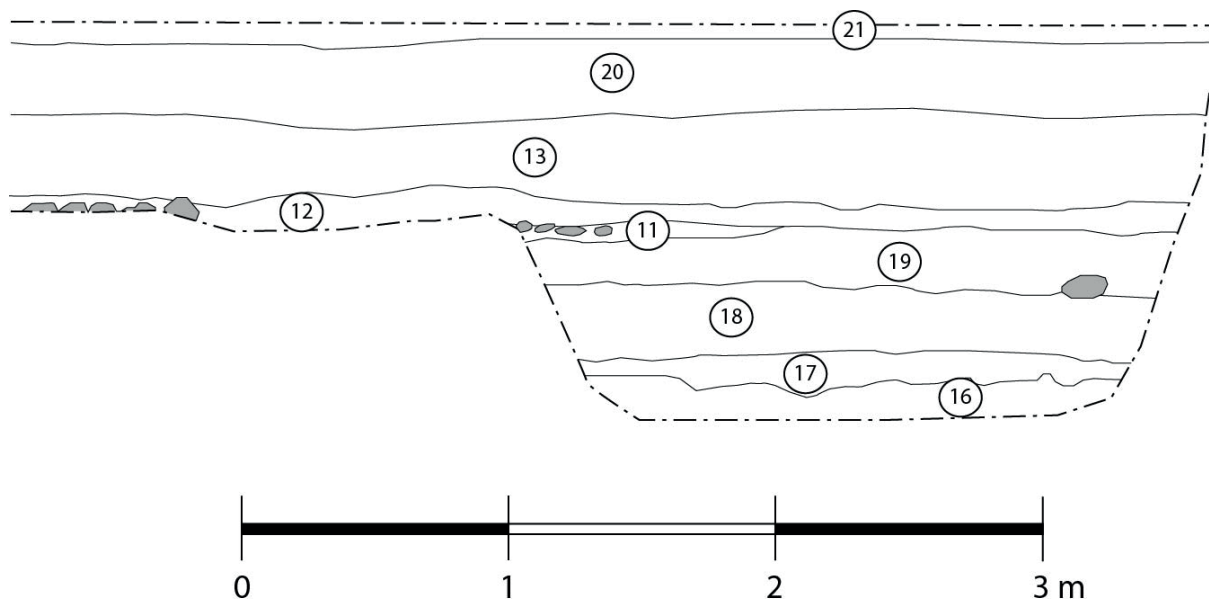
8. Grus, med flinta och makadam.

9. Asfalt.

Bilaga 2:6. Den norra delen av den östra sektionen i schakt 3.

0. Grundmur av gråsten, i grå, finkornig, fet, fuktig och kompakt lera. Minst 3 skift synliga.
1. Brungrå, siltig lera, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av träkol, tandborste av ben med märkning Paris. Kan höra till igenfyllning av källare/brunn. Golvlager i källare med spår av trä, kanske någon form av trappkonstruktion då nivån skiljer sig.
2. Gråbrun lera, finkornig, fet, fuktig och kompakt, med grusinslag. Inslag även av träkol, slagg, gula tegeltakpannor, hushållsglas, porslin, yngre rödgodskeramik etc. Igenfyllning av källare/brunn.
3. Svart kulturlager, träkol, aska, sot, finkornigt, fett, torr och löst. Brandlager som deponerats på platsen.
4. Grus, grovkornig, torr, mager och lös. Fyllning i källare/brunn.
5. Brungrå lera, finkornig, fet, fuktig och kompakt, med grusinslag. Inslag av singel. Utjämningslager.
6. Kalk utlagt som utjämningslager eller bärlager.
7. Asfalt, äldre nivå.
8. Grå lera, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av tegel, djurben, träkol. Igenfyllning av källare.
9. Sand, finkornig, torr, mager och lös. Plundringsschakt vid grundmur, återfylld med grus.
10. Gråbrun sand, finkornig, torr, mager och lös. Inslag av lera. Plundringsschakt.
11. Stenläggning med små flintastentar, rundade, satta i brun grus, grovkornig, torr, mager och lös. Sträckte sig intill husgrund, äldre gårdsplan.
12. Större stenar, yngre stenläggning, satta i brunt grus med lerinblandning. Finkornig, torr, mager och kompakt. Inslag av tegelkross, träkol. Stenläggning.
13. Mörkgrå lera, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av tegelkross, träkol. Utjämningslager. I lagret finns även en nedlagd kabel av gummi.
14. Svart, finkornig, torr, mager och lös kulturlager. Inslag av mycket träkol, enstaka bränd lera och småsten. Sentida bruk av ytan, brandrester.
15. Svartbrun lera, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Utjämningslager.
16. Bärlager, grus och småsten.
17. Asfalt.

Bilaga 2.7. Den södra delen av den östra sektionen i schakt 3.

11. Stenläggning med små flintastenar, rundade, satta i brun grus, grovkornig, torr, mager och lös. Sträckte sig intill husgrund, äldre gårdsplan.

12. Större stenar, yngre stenläggning, satta i brunt grus med lerinblandning. Finkornig, torr, mager och kompakt. Inslag av tegelkross, träkol. Stenläggning.

13. Mörkgrå lera, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av tegelkross, träkol. Utjämning. I lagret finns även en nedlagd kabel av gummi.

16. Ljus moränggrus, med svallhorisonter.

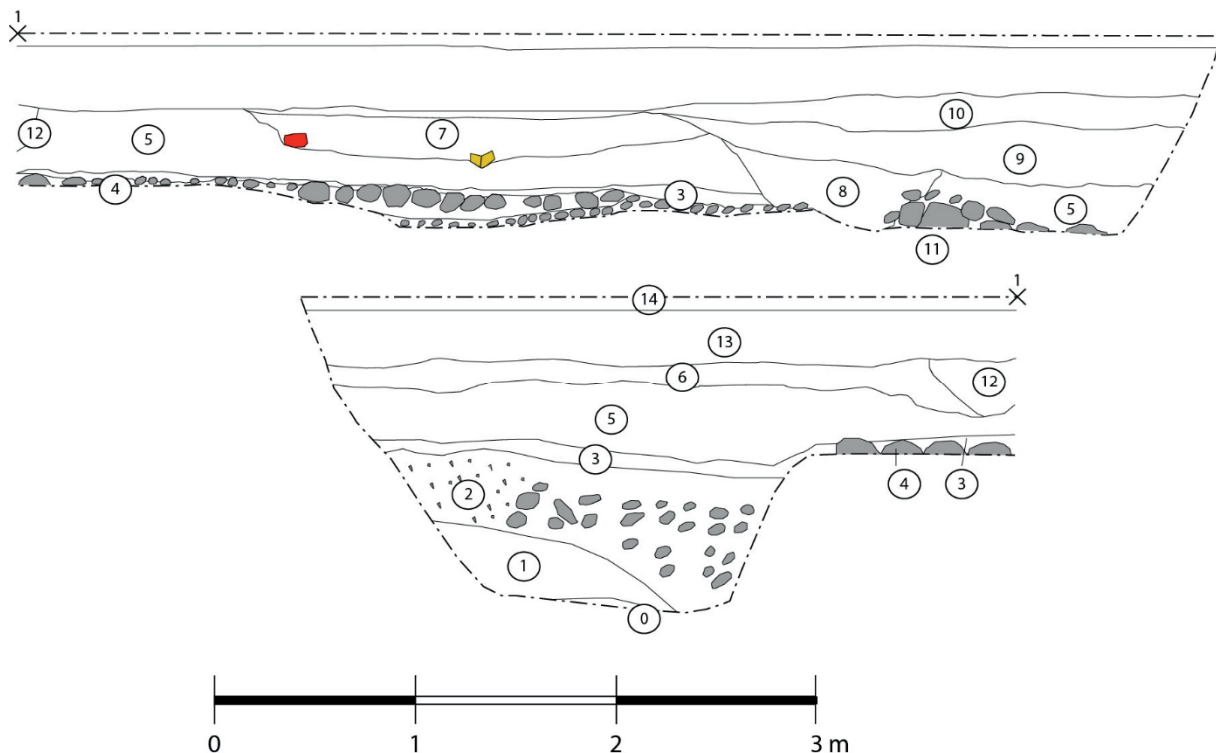
17. Mörkbrun sand, finkornig, torr, mager och lös. Inslag av lera. Trampyta i strandkanten.

18. Brun lera, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av träkol. Äldre gårdsplan.

19. Ljus sand, finkornig, torr, mager och lös. Dränerande lager under stenläggning.

20. Bärlager, grus och småsten.

21. Asfalt.

Bilaga 2:8. Den västra sektionen i schakt 3.

0. Vit sand, sjöbotten.

1. Brun humös kulturjord, finkornig, fet, fuktig och kompakt, med grus- och lerinblandning. Äldre gårdsplan.

2. Grus, finkornig, torr, mager och lös, med inslag av småsten, tegel, bränd lera. Dränerande kulturlager.

3. Brun kulturjord, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av lera, djurben, träkol, bränd lera. Smutslager på dränerande kulturlager..

4. Stenläggning, troligen en passage mellan gårdar.

5. Brun kulturjord, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av lera, tegel, träkol och djurben. Påfört marklager

6. Svartbrun kulturjord, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av lera, djurben, tegel och träkol. Utjämningslager.

7. Gula tegelstenar satta i lös sand, fyllning i nedgrävning, sökschakt efter grundmur eller fyllning i sättning.

8. Ljus sand, finkornig, torr, mager och lös. Fyllning i plundringsschakt.

9. Brun lera, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av bränd lera. Fyllning i källare/brunn.

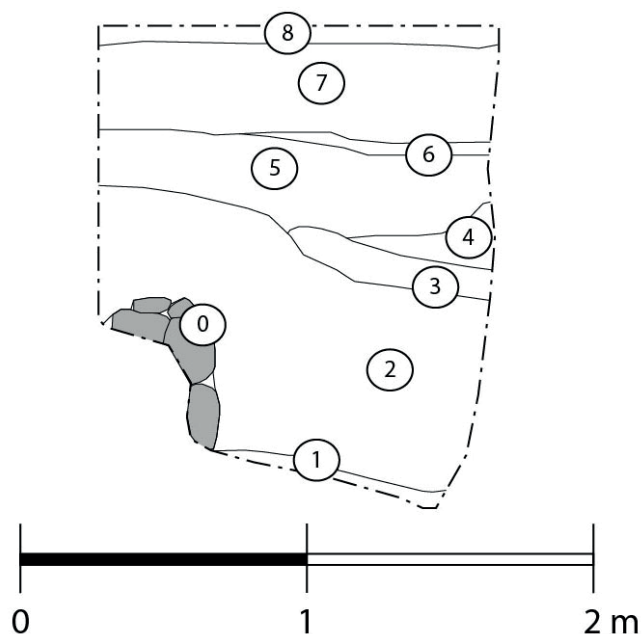
10. Svartbrun lera, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Utjämningslager.

11. Grundmur

12. Nedgrävning för vattenledning, återfylld med sentida datering

13. Bärlager, grus och sten.

14. Asfalt.

Bilaga 2:9. Den norra sektionen i schakt 3.

0. Grundmur av gråsten, i grå, finkornig, fet, fuktig och kompakt lera. Minst 3 skift synliga.

1. Brungrå, siltig lera, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av träkol, tandborste av ben med märkning Paris. Kan höra till igenfyllning av källare/brunn. Golvlayer i källare med spår av trä, kanske någon form av trappkonstruktion då nivån skiljer sig.

2. Gråbrun lera, finkornig, fet, fuktig och kompakt, med grusinslag. Inslag även av träkol, slagg, gula tegeltakpannor, hushållsglas, porslin, yngre rödgodskeramik etc. Igenfyllning av källare/brunn.

3. Svart kulturlager, träkol, aska, sot, finkornigt, fett, torr och löst. Brandlager som deponerats på platsen.

4. Grus, grovkornig, torr, mager och lös. Fyllning i källare/brunn.

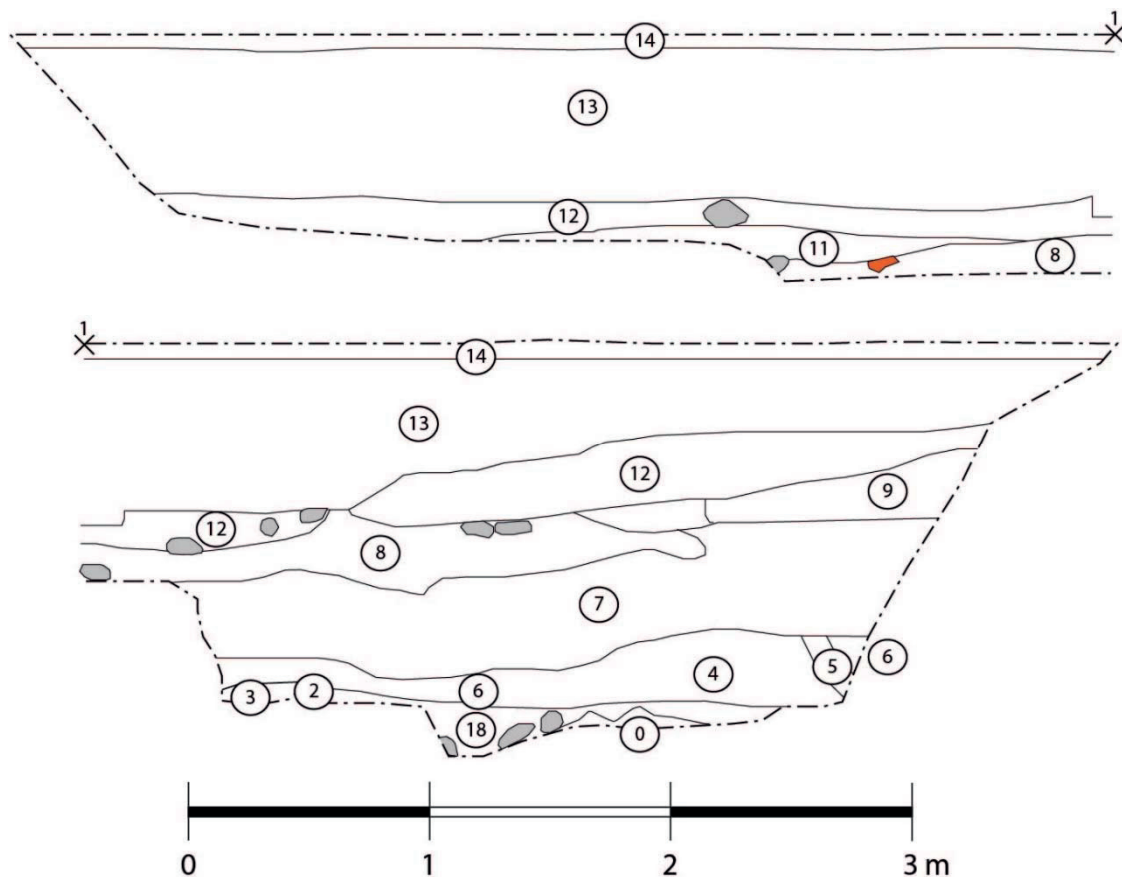
5. Brungrå lera, finkornig, fet, fuktig och kompakt, med grusinslag. Inslag av singel. Utjämningslager.

6. Kalk utlagt som utjämningslager eller bärlager.

7. Asfalt, äldre nivå.

8. Bärlager, grus och småsten.

9. Asfalt.

Bilaga 2:10. Den västra sektionen i schakt 4.

0. Vit sand, sjöbotten.

1. Brun humös sand, finkornig, torr, mager och kompakt. Inslag av svallade stenar, bränd lera, träkol och lerfläckar. Markhorisont på vilken lerbottenar nyttjats.

2. Gul lera, finkornig, fet, fuktig, kompakt, skålformad. Lerbotten.

3. Vit sand blandad med humös sand, finkornig, torr, mager och lös. Inslag av träkol, bränd lera, fiskben, djurben. Fyllning i lerbotten, då det endast framkommer en mindre mängd fiskben är den förmodligen avröjd och sekundärfyllad.

4. Brun humös sand, finkornig, torr, mager och lös. Inslag av enstaka bränd lera, träkol, småsten, mellanstora stenar, svallade. Äldre markhorisont, strandlinje.

5. Gul lera, finkornig, fet, fuktig, kompakt, skålformad. Lerbotten.

6. Vit sand blandad med humös sand, finkornig, torr, mager och lös. Inslag av träkol, bränd lera, fiskben, djurben. Fyllning i lerbotten, då det endast framkommer en mindre mängd fiskben är den förmodligen avröjd och sekundärfyllad.

7. Grå humös sand, finkornig, torr, mager och lös, blandad med lera. Inslag av småsten, mellanstora stenar, träkol, lerfläckar, djurben och tegelkross. Kulturlager som är odlat, bakgårdsyta.

8. Brun humös sand blandad med gul lera, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av träkol, tegelkross, mellanstora stenar. Utjämningslager eller bärlager inför omstruktureringar i området.

9. Gul lera, finkornig, fet, fuktigt och kompakt, blandad med humus. Inslag av tegelkross, kalk, småsten. Mer fundamentering än golv.

10. Brun humös sand, hög lerhalt, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av djurben, tegelkross, bränd lera, träkol. Utjämning inför anläggande av golv.

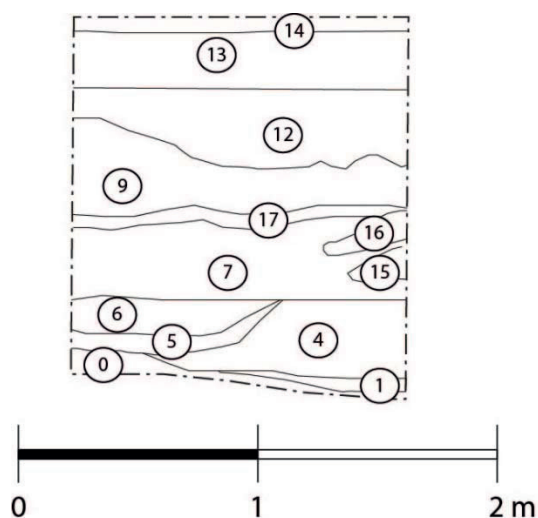
11. Brun humös sand samt lera, finkornig, torr, mager och kompakt. Eldpåverkat lergolv eller helt smält ugn.

12. Svartbrun humös sand, med hög lerhalt, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av tegelkross, bränd lera, träkol, djurben, småsten, enstaka mellanstora stenar. Omstrukturering eller bärlager.

13. Grus och makadam.

14. Asfalt.

18. Brun humös sand, finkornig, torr, mager och kompakt. Inslag av svallade stenar, bränd lera, träkol och lerfläckar. Markhorisont på vilken lerbottnar nyttjats.

Bilaga 2:11. Den norra sektionen i schakt 4.

0. Vit sand, sjöbotten.

1. Brun humös sand, finkornig, torr, mager och kompakt. Inslag av svallade stenar, bränd lera, träkol och lerfläckar. Markhorisont på vilken lerbottnar nyttjats.

4. Brun humös sand, finkornig, torr, mager och lös. Inslag av enstaka bränd lera, träkol, småsten, mellanstora stenar, svallade. Äldre markhorisont, strandlinje.

5. Gul lera, finkornig, fet, fuktig, kompakt, skålformad. Lerbotten.

6. Vit sand blandad med humös sand, finkornig, torr, mager och lös. Inslag av träkol, bränd lera, fiskben, djurben. Fyllning i lerbotten, då det endast framkommer en mindre mängd fiskben är den förmodligen avröjd och sekundärfyllad.

7. Grå humös sand, finkornig, torr, mager och lös, blandad med lera. Inslag av småsten, mellanstora stenar, träkol, lerfläckar, djurben och tegelkross. Kulturlager som är odlat, bakgårdsyta.

9. Gul lera, finkornig, fet, fuktigt och kompakt, blandad med humus. Inslag av tegelkross, kalk, småsten. Mer fundamentering än golv.

12. Svartbrun humös sand, med hög lerhalt, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av tegelkross, bränd lera, träkol, djurben, småsten, enstaka mellanstora stenar. Omstrukturering eller bärlager.

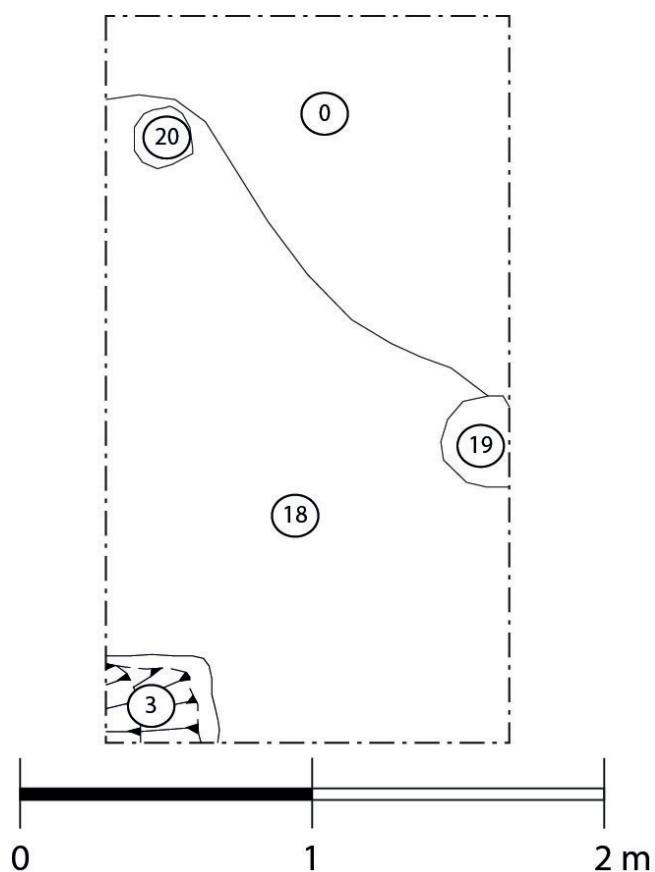
13. Grus och makadam.

14. Asfalt.

15. Svartbrun humös sand, med hög lerhalt, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av tegelkross, bränd lera, träkol, djurben, småsten, enstaka mellanstora stenar. Omstrukturering eller bärlager.

16. Svartbrun humös sand, med hög lerhalt, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av tegelkross, bränd lera, träkol, djurben, småsten, enstaka mellanstora stenar. Omstrukturering eller bärlager.

17. Lins med sand, finkornig, torr, mager och lös. Översandning, då ytan 7 stått öppen.

Bilaga 2:12. Planritning av botten i den norra delen av schakt 4.

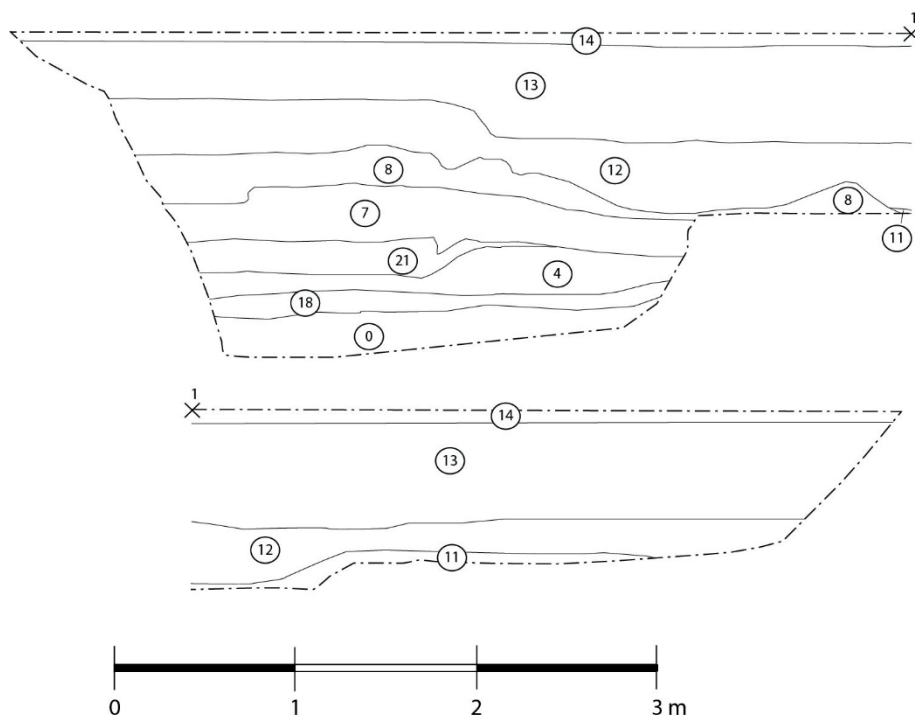
0. Vit sand, sjöbotten.

3. Vit sand blandad med humös sand, finkornig, torr, mager och lös. Inslag av träkol, bränd lera, fiskben, djurben. Fyllning i lerbotten, då det endast framkommer en mindre mängd fiskben är den förmodligen avröjd och sekundärfylld.

18. Brun humös sand, finkornig, torr, mager och kompakt. Inslag av svallade stenar, bränd lera, träkol och lerfläckar. Markhorisont på vilken lerbottenar nyttjats.

19. Stolphål, runt, fyllt med lera.

20. Lerkladd.

Bilaga 2:13. Den östra sektionen i schakt 4.

4. Brun humös sand, finkornig, torr, mager och lös. Inslag av enstaka bränd lera, träkol, småsten, mellanstora stenar, svallade. Äldre markhorisont, strandlinje.

7. Grå humös sand, finkornig, torr, mager och lös, blandad med lera. Inslag av småsten, mellanstora stenar, träkol, lerfläckar, djurben och tegelkross. Kulturlager som är odlat, bakgårdsyta.

8. Brun humös sand blandad med gul lera, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av träkol, tegelkross, mellanstora stenar. Utjämningslager eller bärlager inför omstruktureringar i området.

11. Brun humös sand samt lera, finkornig, torr, mager och kompakt. Eldpåverkat lergolv eller helt smält ugn.

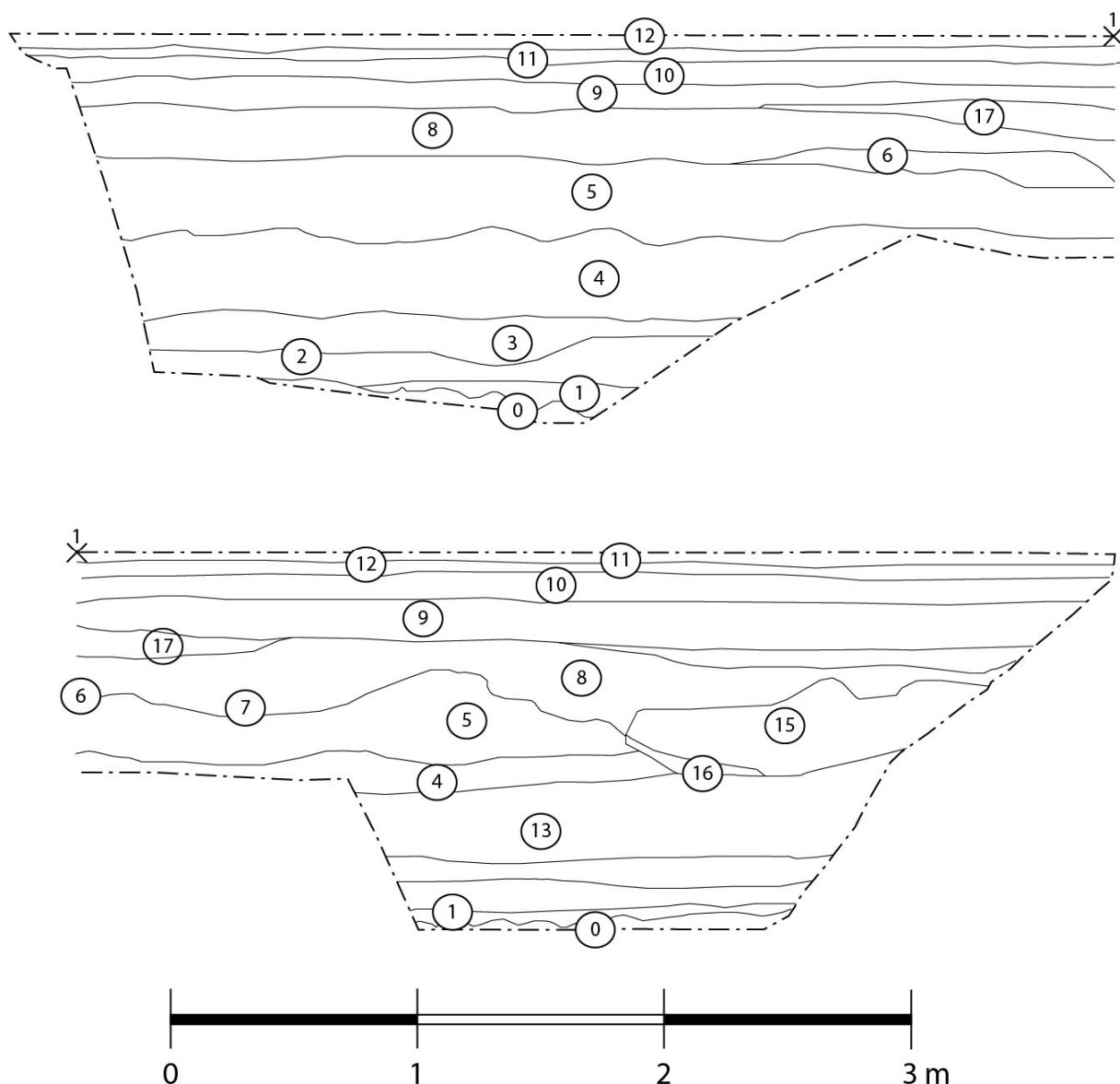
12. Svartbrun humös sand, med hög lerhalt, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av tegelkross, bränd lera, träkol, djurben, småsten, enstaka mellanstora stenar. Omstrukturering eller bärlager.

13. Grus och makadam.

14. Asfalt.

18. Brun humös sand, finkornig, torr, mager och kompakt. Inslag av svallade stenar, bränd lera, träkol och lerfläckar. Markhorisont på vilken lerbottnar nyttjats.

21. Gul lera och brun humös sand. Kan vara ett odlat kulturlager, näringsberikat med lera.

Bilaga 2:14. Den norra sektionen i schakt 5.

0. Vit sjöbotten, svallade stenar.

1. Torv, förmultnad tång, alger, svallade stenar. Naturligt sediment.

2. Gråbrun humös sand, med viss lerhalt, grovkornig, torr, mager och lös. Inslag av träkol, bränd lera, gula lerfläckar. Strandkant.

3. Grå humös sand, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av bränd lera, träkol, småsten, mycket djurben. Äldsta markhorisonten.

4. Svartbrun humös sand, finkornig, fet, fuktig och kompakt, med viss lerhalt. Inslag av tegelkross, kalk, kalkbruk, mineralogena utfällningar, småsten, djurben, mycket träkol. Odlat kulturlager, näringsberikat med hushållsavfall.

5. Brungrå humös sand, finkornig, torr, mager och kompakt. Inslag av småsten, tegelkross, gula tegelrör, djurben. Utjämning, nivellering för omstruktureringar i området, för ny gårdsplan.

6. Grå humös sand, finkornig, torr, mager och lös. Inslag av små svallade stenar. Stenläggning samt massor tagna från strandkant.
7. Grå humös sand, troligen en översandning då ytan stått öppen.
8. Gul lera, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av asfalt, bränd lera, sten, kalk, tegel. Lergolv som tagits bort från annan plats och lagts ut som bärlager.
9. Svartbrun humös sand, grovkornig, torr, mager och lös. Inslag av träkol, bränd lera, tegelkross, sand, grus, småsten. Sentida bärlager.
10. Liknar oljegrus.
11. Grus och makadam, bärlager.
12. Asfalt.
13. Grå humös sand, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av småsten, lerfläckar, bränd lera, träkol, småsten, mycket djurben, tegelkross. Odlad kulturlager, gödslat med hushållsavfall.
14. Gul grov grus, bärlager.
15. Gråbrun humös sand, grovkornig, torr, mager och lös. Inslag av småsten, kalk och träkol. Utlagt för att skapa en ny användbar yta.
16. Sandlins, översandning, då ytan stått öppen under en längre tid.
17. Grå humös sand, finkornig, torr, mager och lös. Inslag av kalkbruk, tegelkross, bränd lera, småsten. Utjämnning i en svacka.

2020

- 2020:25 Kv Domkyrkan 1, 2, Sankt Laurentius 2, 3, Sankt Mikael 13, 14 och Svartbröder 3. Fornlämning RAÄ 73:1/L1988:5459, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne län, Arkeologiska schaktningsövervakningar 2017-2019. Amanda Sjöbeck.
- 2020:26 Kv Kulturen 24 & Kv Tegnér 1, RAÄ 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologiska schaktningsövervakningar 2017 – 2019. Adam Hultberg.
- 2020:27 Kv Kryptan 10, RAÄ 93:1/ L1988:6337, Södra Sandby socken, Lunds kommun, Skåne län. Geoteknisk undersökning 2017. Amanda Sjöbeck.
- 2020:28 Kv Kryptan 10, RAÄ 93:1/ L1988:6337, Södra Sandby socken, Lunds kommun, Skåne län. Geoteknisk undersökning 2017. Amanda Sjöbeck.
- 2020:29 Kv Carl Holmberg 2, RAÄ 73:1 / L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne Län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Adam Hultberg.
- 2020:30 Kv Brunius 18, RAÄ 73:1 / L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne Län. Arkeologisk förundersökning 2014–2015. Niclas Kronroth.
- 2020:31 Stora Råby 34:38, RAÄ Stora Råby 10:1 / L1988:6568, Stora Råby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Adam Hultberg.
- 2020:32 Lund 73:1, RAÄ Lund 73:1, L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. VA i Lunds innerstad. Arkeologiska schaktningsövervakningar 2016–2017. Linnea Lidh.
- 2020:33 Kyrkogatan 13, Fornlämning RAÄ Lund 73:1, Lämningsnummer L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Truls Månsson.
- 2020:34 Kv Sankt Jakob 13, RAÄ Lund 73:1, L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2017. Linnea Lidh.
- 2020:35 Vagnmansgårdens lada, Landskrona, Landskrona stad, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2020. Carita Melchert, Victoria Hult.
- 2020:36 Kv Kulturen 4–8, RAÄ Lund 73:1, L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2019/2020. Aja Guldåker.
- 2020:37 Kv Paradis 43, RAÄ Lund 73:1 / L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Adam Hultberg.
- 2020:38 Kv Dövstumskolan 11, fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk utredning 2016. Gertie Ericsson och Johan Wallin.
- 2020:39 Kv Botulf 11, fornlämning RAÄ Lund 73:1/lämningsnr L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Linda Billström.
- 2020:40 Kv Gylleholm 14, fornlämning RAÄ Lund 175:1/lämningsnr L1988:5060, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk kontroll 2020. Linda Billström.
- 2020:41 Döbeln 8, Krognoshuset, Lund, Lunds kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2019-2020. Carita Melchert.
- 2020:42 Trolle Ljungby kyrka, Trolle Ljungby socken, Kristianstads kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2020. Carita Melchert.
- 2020:43 Åhus 55:51, lämningsnr L1990:4674, Transval, fornlämning Åhus 35, Åhus socken, Kristianstads kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2016-2017. Gertie Ericsson och Krister Kåm Tayanin.
- 2020:44 Norra Rörums kyrka, Norra Rörums socken, Höörs kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2019-2020. Carita Melchert.
- 2020: 45 Ekska huset, St Peter 28, Lund, Lunds kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2020. Carita Melchert.
- 2020:46 Västerstads kyrka, Västerstad, Hörby kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2020. Victoria Hult
- 2020:47 Östraby kyrka, Östraby, Hörby kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2020. Victoria Hult
- 2020:48 Flyinge 22:40, Flyinge Kungsgård, Lunds kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2020. Carita Melchert.
- 2020:49 Flyinge 22:40, Flyinge Kungsgård, Lunds kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2020. Carita Melchert.
- 2020:50 Åkarp 3:2, RAÄ Uppåkra 46/L1986:5285. Uppåkra socken, Burlövs kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2016. Ivan Balic och Aja Guldåker.

- 2020:51 Nordstjärnan 56, fornlämning RAÄ Trelleborg 19:1/Lämningsnr 1988:7459, Trelleborg, Trelleborgs kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2020. Linda Billström.
- 2020:52 Södra Esplanaden, fornlämning RAÄ Lund 73:1/Lämningsnr 1988:5459, Lund, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2016–2017. Mattias Karlsson och Aja Guldåker.
- 2020:53 Kv. Föreningen 13, Lund. Lund fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds socken, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2018. Mattias Karlsson.
- 2020:54 Kv. Kråkelyckan 6, Lund. Lund fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds socken, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2019. Mattias Karlsson.
- 2020:55 Kv Bispen 1, fornlämning 73:1/Lämningsnr L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Gertie Ericsson.
- 2020:56 Östarp 1:3, Gamlegård Kulturens Östarp, Sjöbo kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2020. Carita Melchert.
- 2020:57 Öveds kyrkogård, Öveds socken, Sjöbo kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2020. Carita Melchert.
- 2020:58 Kv Domkyrkan 2, kv Historiska museet 1 och Innerstaden 2:1, fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5359, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2012. Gertie Ericsson.
- 2020:59 Håslövs mölla, Södra Håslöv 18:2, Vellinge kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2020. Henrik Borg.
- 2020:60 Kv Färgaren 29, fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Linda Billström.
- 2020:61 Kv Billegården 21, fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning och slutundersökning 2013. Ivan Balic.
- 2020:62 Kv Färgaren 26, fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk kontroll och schaktningsövervakning 2016–2017. Aja Guldåker
- 2020:63 Kv Gråbröder 17, fornlämning RAÄ Lund 73:1/Lämningsnr L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Linda Billström.
- 2020:64 Kv Föreningen 16, fornlämning RAÄ Lund 73:1/Lämningsnr L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Linda Billström.
- 2020:65 Flyinge 22:40. Fornlämning RAÄ Södra Sandby 81:1/Lämningsnr L1988:7494. Flyinge, Södra Sandby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Linda Billström.
- 2020:66 Sankt Jakob 4 och 13. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/Lämningsnr L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2016. Aja Guldåker.
- 2020:67 Kv Sankt Laurentius 3, Liberiet, fornlämning RAÄ 73:1/Lämningsnr L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologiska schaktningsövervakningar 2014 till 2019. Gertie Ericsson.
- 2020:68 Stora Råby 34:40, RAÄ Stora Råby 10:1 / L1988:6568, Stora Råby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Adam Hultberg.
- 2020:69 Kv Sankt Thomas 34, RAÄ Lund 73:1 / 1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Adam Hultberg.
- 2020:70 Jonstorps kyrka, Jonstorps socken, Höganäs kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan. Carita Melchert.
- 2020:71 Flyinge 22:50, Flyinge Kungsgård byggnad 1811-1814, Flyinge, Lunds kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan. Carita Melchert.
- 2020:72 Kv Botanicum 15, RAÄ Lund 73:1 / L1988:5449, Lunds stad och kommun, Skåne Län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2017–2019. Krister Kàm Tayanin.
- 2020:73 Kv Botanicum 15, RAÄ Lund 73:1 / L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologiska schaktningsövervakningar 2016–2018. Adam Hultberg.
- 2020:74 Kv Paradis 51, RAÄ Lund 73:1 / L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Adam Hultberg.
- 2020:75 Kv Domkyrkan 1, domkyrkans krypta, fornlämning RAÄ Lund 73:1/ L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2012 och 2015-2016. Gertie Ericsson.
- 2020:76 Kv Herkules 2 och 30, Fornlämning Trelleborg 19:1, Trelleborgs stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2016. Gertie Ericsson.

Tidigare nummer kan rekvireras från Kulturen, Kulturmiljöavdelningen
Telefon: 046-350406
E-post: arkeologi@kulturen.com